

XII. évf. 134. sz. 2020. március-április

KAKTUSZ ÉS POZSGÁS

A Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság internetes újságja

„Sok érték veszett már el az emberiség kárára úgy, hogy azok,
kik sok tapasztalatot hordtak össze önmagukban, azt üzleti titokként szigorúan megőrizték
s magukkal vitték a másvilágra is. Úgy tűnik fel nekem, mintha ezek tolvajok lennének,
mert az emberi fejlődés eredményét, saját tudásukat,
önző célokból utódaiktól s fajrokonaiaktól eltulajdonították.” (1927)

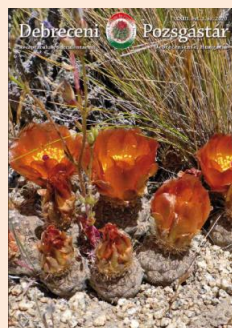
dr. FÖLDI FERENC

Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület Kaktuszkedvelők Szakosztálya Elnöke

Debreceni Pozsgástár

Egy évre csak 5.000,-Ft!

**Érdeklék a pozsgásnövények, a kaktuszok?
A világ élvonalába tartozó írásokat akar olvasni újonnan felfedezett növényekről?
Ismerni akarja élőhelyüket? Szeretné beszerezni e növényeket?
Színvonalas, teljesen színes és pontosan megjelenő folyóiratot szeretne?**

Debreceni Pozsgástár

Megjelenik évente négy alkalommal, újságonként 60 teljesen színes, összesen 240 oldalon, színes képekkel.

A postai költség bérmentesítve a megadott címig!

Előfizetés történhet belföldi rózsaszínű postai utalványon és banki átutalással a

Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület számlaszámára:

6060084-1400072, Hajdú Takarékszövetkezet.

Újságunkat régebbi előfizetőinknek is csak akkor tudjuk postázni, ha az éves előfizetési díjat befizették!

Érdeklődés, információ: Szászi Róbert, e-posta: nogorobert@gmail.com, tel: 30/425-6067

Barizs Dániel, e-posta: barizs56@gmail.com

KAKTUSZ és POZSGÁS

Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület internetes újságja

Kiadja: Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület, Debrecen

4078 Debrecen-Haláp, Tanya 93. E-posta: nogorobert@gmail.com

Szerkesztőség: m.kaktusz.es.pozsgas.tarsasag@gmail.com

Elérhető honlapunkon: <http://kaktusz-es-pozsgas-tarsasag.hu/hirleveleink>

Készíti, szerkeszti: Ficzer Miklós

**Az újságban megjelenő cikkek azok szerzőinek véleményét, meglátását juttatják kifejezésre,
amelyektől a szerkesztő nézete eltérő is lehet.**

© Ficzer Miklós © Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság, Debrecen

A DEBRECENI POZSGÁSTÁR OLVASÓIHOZ

Kérjük a Debreceni Pozsgástár olvasóit, hogy aki a negyedévek végén nem kapja meg a Debreceni Pozsgástárt, azt feltétlenül jelezze az alábbi elérhetőségen: nogorobert@gmail.com Jelzésük azért fontos, mert a Debreceni Pozsgástár postázásához napra kész nyilvántartás szükséges. Csak így kerülhető el a postázás esetleges elmaradásával járó kellemetlenség. Sajnos, akaratunkon kívüli okok miatt minden negyedévben előfordul néhány kézbesítés elmaradás. Az elmaradások gyors pótlásához kérjük mielőbbi visszajelzésüket az következő elérhetőségeken: *Szászi Róbert*, e-posta: nogorobert@gmail.com, tel: 30/425-6067

Megértésüket, segítségüket köszönjük.

„Mindennek tetszeni lehetetlen, akarni együgyűség”

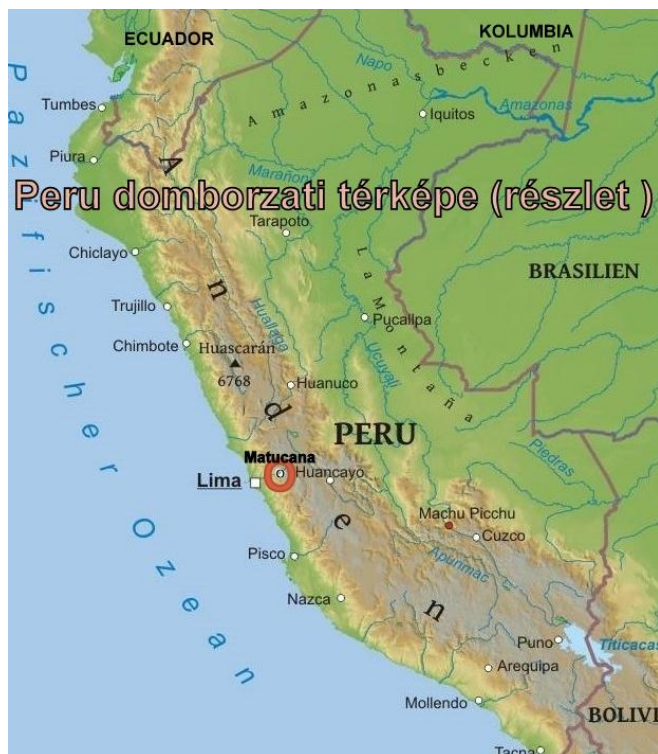
Mindenes Gyűjtemény, 1789.

T A R T A L O M

Címlap: <i>Echinocereus rigidissimus</i> virágja. Fotó: Barizs Dániel, saját gyűjteményében.	
Nagy Sándor: <i>Matucana</i> nemzetség kizárólag Peruban.....	4
Ficzere Miklós: Okos Úr, a megmondóember	13
Kohut Erzsébet: Húsvéti kaktusz	14
Pozsgás-munkanaptár — aktuális teendők március-április hónapra.....	16
Sztrókay Tibor: Egy növénybolond naplójából. 4/XV. rész.....	18
Virágzik a Holdfénykaktusz [<i>Selenicereus wittii</i>]	21
Debreceni Pozsgástár 2021. (1.) márciusi újságjának tartalma.....	22
Sávoly Samu: Kertészkedés a szobában.....	24
Koltay Gábor: Lanzarote, Fuerteventura, La Graciosa. Mozaikok egy hetes túráról. VII. rész.	27
A Debreceni Pozsgástár Magyarország legnagyobb digitális tudománytárában	31
Ismeretlen szerző: [Kaktusz] A legtartósabb szobanövény.....	32
Schneider: Szépen virágzó kaktuszok.....	34
Nagy József: Iskolaprogram – Csapókeri Általános Iskola, Debrecen.....	35
S. Horváth Klára: Szenvedélyes gyűjtő Kiskunlacházán - harmincezer kaktusz gazdája.....	36
Mini kaktuszkertek, zsebkaktuszok divatja	38
Kiss László: Etimológia szótár – <i>pseudospinulosus</i> - <i>pulviniger</i> , <i>pulvinigera</i>	39
Hátlap – Gyerekek rajzai kaktuszokról: Kiss Orsolya rajza.	

MATUCANA NEMZETSÉG KIZÁRÓLAG PERUBAN

Írta: Nagy Sándor

Peru Dél-Amerikai ország. A térképen látható, az Amazonas esőerdő, a Machu Picchu, az ősi inka város romjaival, a Szent-völgy, az inka nyomvonal, és Cuzco, az inkák fővárosa, a későbbi gyarmat városa, számos régészeti lelőhelyével. A Csendes-óceán partján a Nazca-falu, a híres Nazca vonalak közelében. A sivatagi homokba karcolt rajzok, melyek közül néhány 100 m-nél nagyobb. Ezeket a nazcai emberek készítették. A rajzok célja még mindig nem egyértelmű. Vannak olyan elméletek, amelyek az istenek alkotásaitól a naptárakig, az idegen úrjárművek kifutópályájáig terjednek. A legvalószínűbb magyarázat azonban jelenleg az, hogy rituális rajzok. A vonalak egyfajta térképet alkotnak, amely a hegyekre és a folyókra mutatnak, ahol erre a rendkívül száraz területen a víz található. Ne feledkezzünk meg a Titicaca-tóról sem. A legmagasabban lévő hajózható tó a világon, amelyen úszó szigetek találhatók. Ezek nagy,

nádszövetű szigetek, amelyeken az inkák időszakának kezdete óta az Andok őslakos törzse él. Végül említést kell tenni a káprázatos Vinicuncáról, a kb. 5000 méter tengerszint feletti magasságban fekvő hegységről. Vannak, akik Szivárvány-hegységnek nevezik, azért, mert többek között a vas- és a réz-oxid rétegei, valamint a kén és a gránit ragyognak jó időben, és a hegyek különböző színűek. Ennek a hatalmas, Középső-Andok régió természeti viszonyainak alakulását két alapvető adottság határozza meg: egyrészt a domborzati formák keletkezésének és változásainak helyzete, másrészt az ennek a helyzetnek köszönhetően kialakult éghajlat. Mind ez egészen sajátos, a Föld más pontján nem létező környezeti viszonyokat eredményezett. Az Andokat felgyűrő tektonikai mozgások a mai napig tartanak, ami két módon jelentkezik: hirtelen földrengések, esetleg vulkánkitörések formájában, és a tengerparti civilizációk összeomlásában azáltal, hogy az azoknak életet adó öntözőcsatornák lejtése megváltozott. Ez a hatalmas hegységrendszer csaknem áthatolhatatlan klimatikus falat emel a Csendes-óceán és a kontinens keleti, végtelen alföldi zónája közé, így a keletről csapadékot szállító felhők nem érik el a parti sávot, a Csendes-óceán felől pedig a Humboldt-áramlás miatt nem érkezik eső. Ez a régió természeti viszonyait meghatározó másik tényező. Összességében tehát ez a környezeti sokféleség szabta meg a növény- és állatvilág fejlődését és az emberi társadalom alakulását egyaránt.

Peru kaktuszairól, ha ismét a térképre pillantunk, látjuk, hogy az életterüket az óceán, majd az itt közel 6800 méter magas Andok, és ettől észak-keletre az Amazonas esőerdő határozza meg. Van még egy tényező, mégpedig az Egyenlítőhöz való közelség, ami a flórájával nem tipikus kaktuszos élőhelynek számít. Ennek ellenére az itt található kaktuszok képesek elviselni a hideg teleket, mivel többségük nagy tengerszint feletti magasságokban található. Talán elegendőek ezen tényezők, amelyek igazolhatják, hogy Peru kaktuszai két fő csoportra különíthetők el. Az elsőbe tartoznak a part menti, illetve az Andok nyugati lankáin nőnek, Islaya, Eriocyce, Neoraimondia, a másik csoport az Andok keleti lankáin és Kelet-Peruban honosak: Cleistocactus, Espostoa, Oroya. Továbbá tipikusan perui nemzetségek még, az Arequipa, Azureocereus, Gymnocereus, Eulychnia, Espostoa, Haageocereus, Matucana és a Horridocactus. Meg kell továbbá említeni Peru néhány

1 *Matucana polzii*. Saját gyűjtemény. Sok a sarj, talán ezért marad el a virágzás.
Fotó: 1,2,3. Nagy Sándor

2. *Matucana polzii*. A két eltávolított sarj helye jól látható.

3. *Matucana polzii*. Saját gyűjtemény, a mentett két sarj. Az elrabolt sarjak két éve élnek önálló életet Jászberényben a 3. emeleti lakásomban 118 m tszf. magasságban.

4. Virágzó *Matucana polzii*. Fotó: V. Vallicelli.

endemikus (helyi) nemzetségét, amelyeknek szintén az otthona: Neobinghamia, Mila, Morawetzia. A **Matucana nemzetség** a perui magashegyi kaktuszok nemzetsége. A nemzetségnev kialakulásáról a legpontosabb összefoglalást lehet találni a »Kaktusz.lap.hu. honlapon«, Ilonczai Gyöngyi tollából „A Matucana nemzetség tudományos elnevezése a Peruban található Matucana kisváros helységnevéből származik, mely a fővárostól, Limától 80 km-re, keletre található. Britton és Rose 1922-ben a teljes kaktuszcsaládot feldolgozó négykötetes „The Cactaceae” c. művükben az Echinocactus nagy gyűjtőnemzetségből kiemelték. A virágok jellegzetessége alapján három fajt, és az élőhelyük után Matucana-nak nevezett új nemzetségbe sorolták őket. A nemzetség típusfajává a *Matucana haynei* (Salm-Dyck) Britton & Rose fajt választották. Dr. Nathaniel Lord Britton (1859-1934) és prof. dr. Joseph Nelson Rose (1862-1928) amerikai botanikusok voltak.” A Matucana nemzetség, ideértve a korábbi Submatucana és Eomatucana nemzetségeket is, elsősorban Európában nagyon népszerű növénycsoportot képvisel, amelyek gyűjtemények széles

körében elterjedtek, de amelyekről kevés információ áll rendelkezésre. A Britton & Rose által 1920-ban létrehozott nemzetségben kezdetben az egyetlen faj a *M. haynei*, korábban *Echinocactus haynei*, amit Christoph Friedrich Otto német kertész és botanikus írt le 1849-ben, ám úgy gondolták, hogy hozzá kell sorolni az *Echinocactus weberbaueri*. A matucánák nagy részét 1953 és 1964 között Rauh és F. Ritter fedezték fel. Curt Backeberg nevét fémjelzi az eddig ismert legnagyobb kaktuszmonográfia és lexikon, benne kaktuszrendszere, ahol újra osztályozta őket Loxanthocerei alatt, és a Submatucana nemzetséget alakította ki, amelynek típusa a *S. aurantiaca* volt. Ezeknek a kaktuszoknak szőrszálakkal borított a virágcsövük, míg a Submatucana növények a virágcsöve kopasz. Ritter a Matucana nemzetséget két részre, Eomatucana (Oermatucana) és Matucana osztotta. A Matucanát tovább bontotta: Incaia és Matucana. 1913-ban Vaupel német botanikus professzor három másik kaktuszt írt le, amelyeket jelenleg is ebbe a nemzetségbe sorolnak be, de ezeket Britton & Rose akkoriban még nem ismerte fel. A matucánák felfedezése illetve leírása az 1960-as és 1980-as években folytatódott. Karel Kníze, Alfred B. Lau, Friedrich Ritter jelentősen hozzájárultak a nemzetség felfedezéséhez. Mielőtt elkezdenénk az érdemi munkát, nagy tisztelettel meg kell emlékezni egy, a közelmúltban elhunyt nagyszerű emberről. A cseh Karel Kníze (1941-2018) kaktuszok, egyéb pozsgások, broméliák és tillandsziák gyűjtője volt. Először 1967-ben az akkori Csehszlovákiából indult expedíciós útra. Bolíviában, később pedig főleg Peruban élt. 1969 tavaszán itt gyűjtötte az akkor alig ismert alpesi kaktuszokat. Feltáró útjai során számos hegyi kaktusz nemzetség, például Borzicactus, Loxanthocereus, Arequipa, Matucana őshonos fajait élőhelyeiken találta meg. A mezőszámok listája 2176 tételt tartalmaz. Növényeket nem írt le, de elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy azokat a világ megismerje. Az általa alapított vállalkozása a világ nagy kertészeti cégeinek szállított növényeket.

A Matucana nemzetség ma ismert fajai és alfajai

Szinonim név: Submatucana C.Backeberg, és Eomatucana F. Ritter.

A nemzetségbe több mint húsz Peruban őshonos faj tartozik. A nemzetség körül kialakult hatalmas káosz enyhítésére először figyelembe vették a virágcső külső jellegét, a szőrös virágcsövű fajokat a Submatucana, a szőrteleneket a Matucana nemzetségbe sorolták. A legújabb taxonómia - nagyon helyesen - nem tesz különbséget. A nemzetség típusfajává a *Matucana haynei* fajt választották.

1. *Matucana aurantiaca* (*Echinocactus aurantiacus*)

Alfajok

Matucana aurantiaca ssp. *currantayensis* (F. Ritter) Mottram 1997. *Matucana currundayensis* F. Ritter. Succulenta (Netherlands) 139 (1958), élőhely: Cerro Currunday (Otuzco, Samne és a szomszédos területek), La Libertad megye, Peru. Tengersizint feletti magasság 2500-3150m.

Matucana aurantiaca ssp. *hastifera* (F. Ritter) Mottram 2002.

Matucana aurantiaca ssp. *polzii* (Diers, Donald & Zecher) Mottram (2002).

A *Matucana aurantiaca* faj nagy területen, nagyon változó és sok populációt hozott létre. Közben a háborúk befejeződésével Európában megnőtt az érdeklődés a dél-amerikai egzotikumok iránt. Sok külön fajnevet kapott, természetesen ezzel a vita is elkezdődött. Botanikai szempontból ugyan magyarázható módon önálló komplexeket alakítottak, így *Matucana aurantiaca*, *Matucana ritteri*, *Matucana formosa*, *Matucana inertexta*, *Matucana huagalensis* és *Matucana weberbaueri* csoportokkal.

2. *Matucana aureiflora* F. Ritter 1965. Megjelent: Kakteen Sukk. XVI. 229 (1965).

Szinonimák: *Submatucana aureiflora* (F. Ritter) Backeberg. Megjelent: Das Kakteenlexikon, p. 459, 1966. *Borzicactus aureiflorus* (F. Ritter.) Donald 1971. Megjelent: Cact. Succ. J. (Gr. Brit.) 26(1): 10 (1971). *Matucana celendinensis* F. Ritter. Megjelent: Succulenta (Hollandia) 1966: 118.

3. *Matucana calliantha* F. Ritter. Megjelent: Kakteen Südamerika 4: 1490. 1981. Élőhely: Amazonas régióban Balsastól nyugatra, 1700 méter magasságban. Gyűjtőszám: FR1308.

4. *Matucana comacephala* F. Ritter. Megjelent: Succulenta (Netherlands) 928, 1958. A *Matucana comacephala* gyakori Ancash perui régiójában, a Cordillera Blanca keleti lejtőin, 2400-3500 méter feletti magasságokban. Az első leírást 1958-ban készítette Friedrich Ritter. A növénytest oszloptermetű, kb.80-120 cm magas, 8-10 cm széles, világoszöld bőrű. Bordáinak száma 25 db, ezek 5-7 mm magasak, dudorokra tagozódnak.

5. Az 'aranyvirágú' *Matucana aureiflora*. Fotó Tóth Norbert

6. *Matucana calliantha*. Fotó: Kiss L.

7. *Matucana celendinensis*. Fotó: Erdei Gyula

8. *Matucana haynei* az élőhelyén. Fotó: Varga Z.

9. *Matucana haynei* v. *huarinensis*. Fotó: Tóth N.

10. *Matucana intertexta*. Fotó: Kiss L.

11. *Matucana krahni*. Fotó: Kiss L.

5. *Matucana formosa* F. Ritter 1963. Megjelent: Taxon XII. 125 (1963) Élőhely: Cajamarca, Peru. Szinonim név: *Borzicactus formosus* (F. Ritter) Donald. *Loxanthocereus formosus* (F. Ritter) Buxb., *Submatucana formosa* (F. Ritter) Backeb.

6. *Matucana fruticosa* F. Ritter 2002. Megjelent: Succulenta (Netherlands) 46: 03:00. 1967 (Peru). Szinonim név: *Borzicactus fruticosus* (F. Ritter) Donald. Megjelent: Natl. Cact. Succ. J. 26:10:00 1971. *Matucana aurantiaca* ssp. *fruticosa* (F. Ritter) Mottram. Megjelent: Cactaceae Syst. Init. 02:17:00 PM 2002.

7. *Matucana hastifera* F. Ritter 1981. Megjelent: Kakteen Südamerika 4:1496. 1981. Montibus Rahuapampa, 3500 m, Huaraz, Ancash, Peru.

8. *Matucana haynei* Britton & Rose. Megjelent: The Cact., III : 102. 1922.

Az első *Echinocactus haynei* leírást 1850-ben Christoph Friedrich Otto készítette. Ezt megelőzően 1849-ben, Salm-Dyck (1773-1861) német amatőr botanikus, korának egyik legjelentősebb kaktuszokkal és illusztrációikkal, valamint növényteni leírásokkal foglalkozó könyvének megteremtője. A *Cactae in Horto Dyckensi Cultae* könyvében jelent meg e perui kaktusz leírása.

12. *Matucana madisoniorum*. Fotó: Kiss L.

13. *Matucana madisoniorum* var. *albiflorum*
Fotó Dr. Horváth Sándor

14. *Matucana myriacantha* Fotó: Dr. Horváth S.

15. *Matucana paucicostatus*. Fotó: Dósa Béla

A *Matucana haynei* őshonos területe igen nagy. Az Andok nyugati lejtőin helyezkedik el egy hosszú övben Cajamarcától az északi határon a déli Arequipa megyéhez. Ez elsősorban 3000-4000 m magasságban vagy a felett tenyészik. Így az egyik legmagasabban növekvő kaktusz. A rokon Oroya nemzetség néhány faja is megtalálható ezen a területen.

Szinonimái: *Cereus haynei* (Otto Salm-Dyckben) Croucher (1878), *Borzicactus haynei* (Otto Salm-Dyckben) Kimmach (1960), *Arequipa haynii* (Otto Salm-Dyckben) Krain (1963).

Alfajai:

Matucana haynei ssp. *herzogiana* (Backeb.) Mottram 1997 (Peru).

Matucana haynei ssp. *hystrix* (Rauh és Backeberg.) Mottram 1997 (Peru)

Matucana haynei ssp. *myriacantha* (Vaupel) Mottram 1997. Megjelent: Cactaceae Consensus Init. 3: 11. 1997. (Peru).

9. *Matucana huagalensis* (Donald és Lau) Bregman, Meerst., Melis és Pullen 1988. (Peru). Megjelent: Succulenta (Netherlands) 67: 155. 1988.

Szinonim név: *Borzicactus huagalensis* Donald & Lau. Az első leírás a *Borzicactus huagalensis*

készült 1970-ben Donald és Lau, Rob Bergman és szerzőtársával. A faj a cajamarcai perui régióban gyakori a Rio Maranón és a Rio Crisnejas folyók összefolyásánál, 2000-2500 méter magasságok között található.

10. *Matucana hystrix* Werner Rauh és Backeberg. Megjelent: Backeb. Descr. CACT. (1957. november 19.).

11. *Matucana intertexta* F. Ritter. Megjelent: Taxon 12: 125. 1963 Élőhely: Cajamarca, (Peru). 2006. Szinonim név: *Borzicactus intertextus*. Kicsi, változatos alakú, idővel sarjádó, párnaképző növény.

12. *Matucana krahni* (Donald) Bregman. Megjelent: Kakteen Sukk. 37: 253. 1986.

Szinonim név: *Borzicactus krahni* Donald, *Matucana calliantha* F. Ritter, *Matucana calliantha* var. *prolifera* F. Ritter. Tipikus élőhelyeként Rudolf Surbik és Libor Kunte könyvükben a Balsas településtől körülbelül 16 kilométerre levő területét jelölték meg a perui Chachapoyas tartományban.

13. *Matucana madisoniorum* (Hutchison) G.D.Rowley 1971.(Peru).

Szinonim név: *Submatucana madisoniorum* (Hutchison) Backeberg 1966. Megjelent: (Hutchison) Rowley Repert. Pl. Succ. (I. O. S.) (Regnum Veg., 87): 10 (1973), *Borzicactus madisoniorum* Hutchison. Megjelent: Cact. Succ. J. (Los Angeles) 167. 1963.

A *M. madisoniorum* kisméretű kaktuszfaj, gömb, lapított gömb formájú, kékeszöldszínű. Kevés tövis borítja, nyáron nagyméretű, élénkpiros virágokat hoz.

14. *Matucana myriacantha* (Vaupel) Buxbaum. Megjelent: Franz Buxbaum.

A biológiailag helyes kaktuszkezelés címen. 1, 9, 1973. továbbá: Kakteen (H. Krainz) 1. IX. 54: CVb, 1973.

Szinonim név: *Arequipa myriacantha* (Vaupel) Britton & Rose.

Borzicactus myriacanthus (Vaupel) Donald. *Submatucana myriacantha* (Vaupel) Backeb. Élőhely: Peru, Cajamarca és Amazonas régióiban 200 m feletti magasságban.

15. *Matucana oreodoxa* (F. Ritter) Slaba 1986. Kaktusy (Brno) 22(6): 130. 1986.

Szinonim név: *Eomatucana oreodoxa* F. Ritter, Kakteen Sukk. 16: 230. 1965.

16. *Matucana paucicostata* F. Ritter 1963. Gyakori az Ancash perui régiójában, a Rio Puchca, a Rio Mosna, a Rio Huari és a Rio Maranón folyók völgyében, 280 és 2800 méter magasságokban.

Szinonim név: *Submatucana paucicostata* (F. Knight) Backeberg.. (1963). *Borzicactus paucicostatus* (F. Knight) Donald (1971).

17. *Matucana polzii* Diers Lothar. & Donald John. & Zecher Ernst. Megjelent: Kakteen und andere Sukkulente. 37 (6): 118 (-119; ábra) (1986). Eredetileg elsősorban a Huanuco megyéből származik a Rio Maranón folyó délnyugati részén, gyakori 2100 és 2300 m között Peruban.

Szinonima: *Matucana aurantiaca* ssp. *polzii* (Diers, Donald és Zecher) Mottram (2002).

18. *Matucana pujupatii* (Donald & Lau) Bregman 1988. A perui Amazonas és Cajamarca régiókban gyakori 1000-1500 méter magasságban. Az első leírás a *Borzicactus madisoniorum* faj, *pujupatii* nevű változat rangban készült 1971-ben John Donald és Lau együttműködésével.

19. *Matucana ritteri* Buining 1959. Korábbi nevén *Submatucana ritteri*. Élőhely: Otuzco, La Libertad megye, Peru - 2500-3600 méter tengerszint feletti magasságokban.

Szinonim név: *Borzicactus ritteri* (Buining) Donald, *Submatucana ritteri* (Buining) Backeb.

20. *Matucana tuberculata* (Donald) Bregman, Meerst., Melis és Pullen 1987.

Szinonim név: *Matucana mamillaris* (Kníže). n. n. Gyűjtőszám KK1638 Gyűjtő: Karel Kníže. Élőhely: Raimondi, Peru.

21. *Matucana variabilis* Rauh & Backeberg. Megjelent: Backeberg. Descr. Cact. Nov. 19 (1957).

Élőhely: Ancash tartomány, 2200-4000 méter magasság. Az irodalomban a pontos élőhelyet Churin városától 10 kilométerre északra határozták meg.

Szinonim név: *Borzicactus variabilis* (Rauh és Backeberg.) Donald (Rauh és Backeb.) Donald. Megjelent: Natl. CACT. Succ. J. 25: 72. 1970.

22. *Matucana weberbaueri* (Vaupel) Backeberg 1939. (Peru). Megjelent: Beitr. Sukkulente. Sukkulente. Pflege 1939: 42.

Szinonim név: *Borzicactus weberbaueri* (Vaupel) Donald 1971. *Echinocactus weberbaueri* Vaupel (nincs év, névleges, érvénytelen. ICBN 29.1 cikk). *Matucana weberbaueri* őshonos a perui

16. *Matucana pujupati*. Katona J.

17. *Matucana tuberculata*. Fotó: Dankó István

Amazonas régióban az Otuzco folyó keleti oldalán, valamint a Rio Maranón völgyében 2000 és 2100 méter magasságban. Az első leírás, mint *Echinocactus weberbaueri* készült 1913-ban Vaupel, majd 1939-ben Curt Backeberg helyezte a fajt a *Matucana* nemzetségbe.

23. *Matucana yanganucensis* Rauh & Backeberg. Megjelent: *Descriptiones Cactacearum Novarum* 18. 1506. 1956. A *Matucana huagalensis* a cajamarcai perui régióban gyakori a Rio Maranón és a Rio Crisnejas összefolyásánál, 2000 és 2500 méter között.

18. *Matucana weberbaueri*. Fotó: Tóth N.

A *Matucana* nemzetségnek rendkívül változók a fajai, és csak az Andok-hegység perui, északi magas völgyeiben, többnyire teljes napsütésben, csupas kanyonokban, sziklákban, sziklás dombocon, néha függőleges meredélyen, gyakran broméliákkal együtt, a fűvek között, mohák és zuzmók, valamint sziklás talajokon 280 m (*M. paucicostata*) és 4200 m magasságok között (*M. comacephala*). Fajai alacsony növésűek, egyedülálló vagy csoportosan nőnek, olykor teleppé sarjadnak. A nemzetség összes tagja nem tolerálja a sok nedvességet, és csak a növekedési idejük alatt kell vizet adni, és csak akkor, ha a földjük száraz. Nagyon érzékenyek a hidegre és különösen a páratartalomra. Télen is melegen kell tartani, vagy fennáll a veszélye, hogy elveszítik a gyökereiket. A nemzetség egyedülállóan növekvő vagy elágazó fajai néha párnákat alkotnak. Gömbös vagy hengeres hajtásuk akár 50 centiméter magasságot is elérhet. Nagyon változó formájú, hosszúságú tövisei lehetnek. Időnként számos, többnyire kevés vagy hiányzik. Az illattalan, csöves vagy tölcser alakú, keskeny, élénkvoros-narancssárga, rózsaszínű vagy sárga virág a hajtás végén jelenik meg. A virágokat a kolibrik és a méhek porozzák be. A virágcső hossza legfeljebb 2,5 cm, fehér vagy kissé a virág színéhez igazodóan szőrszálakkal borítva. A matucanák lassan növekednek a természetes élőhelyükön, ellentétben az üvegházakkal, ahol valamivel gyorsabban. Az előző hosszú felsorolásból is látható, ez egy nagyon változó faj, és a jelzett szinonimák némelyike a jövőben egy bizonyos idővel fajjává, alfajjává, változattá, vagy

zöld formájú, hosszúságú tövisei lehetnek. Időnként számos, többnyire kevés vagy hiányzik. Az illattalan, csöves vagy tölcser alakú, keskeny, élénkvoros-narancssárga, rózsaszínű vagy sárga virág a hajtás végén jelenik meg. A virágokat a kolibrik és a méhek porozzák be. A virágcső hossza legfeljebb 2,5 cm, fehér vagy kissé a virág színéhez igazodóan szőrszálakkal borítva. A matucanák lassan növekednek a természetes élőhelyükön, ellentétben az üvegházakkal, ahol valamivel gyorsabban. Az előző hosszú felsorolásból is látható, ez egy nagyon változó faj, és a jelzett szinonimák némelyike a jövőben egy bizonyos idővel fajjává, alfajjává, változattá, vagy

Kósik Péter
Matucana gyűj-
teménye.
Fotó: Tóth N.

valamelyik formájává válhat. Hazánkban a német, osztrák vagy a cseh kaktuszusoktól jól lemaradva indult meg az érdeklődés az „újvilág” növényei iránt. Meg kell mondani, hogy ezt a lemaradást az akkoriban „gyermekkorban” lévő magyar kaktuszos irodalom sem csökkentette. CSILI Kaktuszkedvelő szakkör 1973/4 tájékoztatójában Varga Béla gyűjtőtársunk írásában egyenesen arról ír „A magyar kaktuszirodalom fehérfoltjai a Matucánák.” Írásában rámutat arra is, hogy sok más faj bemutatása sem történt meg. Gondozása egyszerű, a meleg biztosítására kell csak kiemelten figyelni télen is. A matucana kaktusz magas fény és hőmérsékletigényű növény, ezért a lakásban világos, napos és meleg helyet kell keresni számára. Öntözni elég hetente egy alkalommal, télen ennél is ritkábban, talán el is kell feledni. Megfelelő számára, az átlagos páratartalmú levegő, így nem kell párásítással foglalkoznom. Tápoldatozást nem igényelnek, e nélkül is szépen fejlődnek. A végén elárulom, ennek a témának biztosan nem vagyok szakértője. De nem hagyott nyugodni egy, a néhány évvel ezelőtt szerzett növényem, amely első látásomra *Gymnocalycium*nak nézett ki, és lett a gimnóból Matucana.

Remélem, írásommal sikerült felkelteni az érdeklődést ezen „perui alpesi kaktusznemzetség” iránt. Megpróbáltam inkább az általánosságokra vonatkozó gondolatokat az érdeklődés középpontjába állítani. Ezért igyekeztem elkerülni a sajnós, erre a nemzetségre is jellemző régi és mai taxonómiai problémákat. Akármilyen is a nevük, akárminek is nevezzük őket, éppen olyan szép növények maradnak, mint voltak. Azt javaslom minden gyűjtőtársnak, próbáljon szerezni magot vagy sarjat. Kívánom azt a sok sikert és örömet, amelyben nekem is részem volt a magvetéstől a virágzás eléréséig a Matucánák felnevelésében.

Nagy Sándor, Jászberény

Irodalom

Bregman, Rob: The genus *Matucana* - Biology and systematics of fascinating Peruvian Cacti. (A *Matucana* nemzetség - a lenyűgöző perui kaktuszok biológiája és szisztematikája). A. Balkema in Rotterdam, Netherlands, Brookfield, VT. 1996.

Subik, Rudolf – Kunte, Libor: *Kaktuszok Enciklopédiája*. 2004.

CITES fajok ellenőrző listája 2011. - elérhető:

<http://www.cites.org/eng/resources/pub/checklist11/index.html>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Cactus>.

<http://www.llifl.com/Encyclopedia/CACTI/Family/Cactaceae>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Matucana>

<http://www.f-lohmueller.de>

<https://epdf.pub/matucana.html>

<https://es.scribd.com/document/331020738/Matucana-JALB-A5>

<https://www.kaktusmichel.de/Kaktusnews/matucana-aureiflora/>

<https://cactiguide.com/cactus/?genus=Matucana>

<http://www.f-lohmueller.de>

OKOS ÚR, A MEGMONDÓEMBER

Írta: Ficzere Miklós

Okos Úr, a megmondóember nem bírván elviselni a csendet, megszólalt. Mérheterlen terjedelmű szürkeállomány birtokosának gondolván magát, most egyszerűen és tömören, de megfellebbezhetetlenül kijelentette: *hülyeségek a képaláírások*. Természetesen odáig már nem terjed mérheterlen szürkeállománya, hogy megmondja, mely képek képaláírásai hülyeségek. Okosságát megtartja magának, dehogy osztja meg másokkal, mindenki higgyen azt, amit akar, jobban mondva okosodjon úgy, ahogy tud. Okos Úr jellemző tulajdonsága a mindenbe beleszólás, mindenkinél mindent jobban tud, véleménye, okossága megdönthetetlen, legszivesebben minden mondatát az ámen ismétlésével fejezné be, vagyis: *úgy van, úgy tartom és vallom*. Nézzük, szerény képességeink tudatában, mit tartunk a *hülye képaláírásokról*. Mivel nem köti orrunkra, mely képaláírásokról lenne szó, ezért induljunk ki abból, nem jók, de ez így szépen hangzik, helyesbíték, *rosszak* a képeken látható növények nevei. De tényleg rossz az a növénynev, amit szinonima néven neveznek meg azok, akik hajlandók különböző cikkekhez képeiket és az általuk vélt nevet a kaktuszkedvelők rendelkezésére bocsájtani? Úgy vélem, nem hiba a szinonim nevek használata, azért sem, mert nincs és soha nem is lesz olyan rendszertan és nevezéktan, amely a tudomány fejlődésével ne változzon. Közel száz külföldi botanikus kert index seminumát (magcsere lista) böngészem át telente, mint egyik résztvevője a nemzetközi magcserének, és látom a szinonim nevek használatát. Sőt, olyan elnevezésekkel is találkozom, amely sehol nem található. Ennek oka nem a hanyagság vagy tudatlanság, egyszerűen nem ismer el mindenki mindenféle rendszertani változást. Botanikai műhelyekről van szó, és nagy tudású botanikusokról, de senki nem mondja, nem írja: *hülyék a nevek*. Tudják, mire való a szinonim nevek gyűjteménye. A kaktuszok esetében is találunk ilyen gyűjteményt, pl. Urs Egli, D. Hunt, N. Taylor szerzőségével. Magam is összeállítottam a közel 30.000 nevet tartalmazó, az interneten megtekinthető Kaktusznevek katalógusát 2015-ben. A nagy kérdés, melyik nevet használjuk? Hunt 15 éve megjelent *The New Cactus Lexicon*-jában, vagy Joël Lodé 6. éves *Taxonomy of the Cactaceae* könyvében lévőket? És mi legyen azokkal a változásokkal, amelyek azóta láttak napvilágot? A tudomány a kaktuszok és egyéb növények olyan iramú genetikai vizsgálatába kezdett, ami az utóbbi években számtalan új eredményt hozott, alaposan megváltoztatva az eddig ismert rendszert. És itt lenne egy javaslatom Okos Úr felé, szedje össze ezen vizsgálatok dokumentumait, mert összeszedhetők, értelmezze azokat, és e tudásanyaggal felvértezve mérheterlen terjedelmű szürkeállományát, nyugodtan megírhat egy új Cactaceae rendszert. Személy szerint örülnék neki, mert egy helyen lenne összefoglalva minden újdonság, de az is igaz, 4-5 év múlva már avitt lenne. Nem kell tehát egyetlen kaktuszkedvelőnek sem kellemetlenül éreznie magát azért, mert szinonim nevet használ, az interneten bárki megtalálja azt a nevet, ami szíve szerint neki a legmegfelelőbb. Hogy megtalálja a legújabbat, ahhoz már sokkal többet kell keresgélni, és főleg olyan adatbázisokban, amelyek fizetősek. A megmondóembernek talán Szabó Gábor írásában a 35. kép aláírása nem tetszett: *Echinopsis × hungaricus* Ficzere 2015? E növény a közismert *Cereus hungaricus*, de volt több más neve is, de így, ahogyan leírtam, még bizonyára nem találkozott vele Okos Úr, pedig *ez sem hülyeség*. Mivel hibrid növényről van szó, elsőként vettem figyelembe ezt a tényt, valóban így írtam le 2015-ben, majd 2016-ban pontosítottam, s lett *×Echinopsis hungarica* (Földi) Ficzere, basyonim: *Cereus×hungaricus*, amit az IOS (International Organization for Succulent Study) elfogadott érvényes névnek. A 2015-ös változat sem rossz, de a 2016-os sokkal elegánsabb. Ennyit a nevek maradandóságáról és változásáról. Akit érdekel a téma, keresse a Debreceni Pozsgástár 2015. 2. és 2016. 3. újságját, valamint az IOS Repertorium Plantarum Succulentarum LXVII. (2016) kiadványt. Befejezésül minden kaktuszkedvelőt kérek, ne okozzon számára gondot a szinonim nevek használata, azt a nevet alkalmazza, amelyiken ismeri növényét, és ne vegye figyelembe egyesek bántó, olykor pocskondiázó, alpári megjegyzéseit.

Ficzere Miklós

HÚSVÉTI KAKTUSZ

Írta: *Kohut Erzsébet*, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára.

A **húsvéti kaktusz** (*Rhipsalidopsis gaertneri*) nagyon hasonlít a karácsonyi kaktuszra. Virágrügyei a téli hideg hatására képződnek, a virágok azonban csak a nappalok hosszabbodásakor jelennek meg. Brazília őserdeiből származik, ahol a fák elágazásaiban fejlődik: epifita faj saját anyagcse-rével, gyökerei a mohában, fakéregben és levélmaradványok közt találnak megfelelő' életfeltételeket. A húsvéti kaktusz sima, lapos szárú növény. Virágai az érett hajtások végén ülnek, egyfor-ma méretűek, harang alakúak, színük élénkvoros, némi sárgás árnyalattal. Sokszor ugyanezen a néven kínálnak egy másik növényt, amelynek hajtásai serteszőrösek, az igazánál gazdagabban nyílik, virágai ugyanolyan színűek. Az utóbbi években egyre több hibriddel is találkozhatunk, ilyen például az 'Anneke' fajta. Idősebb korára a húsvéti kaktusz ágrendszere csüngővé változik. Ez teljesen természetes, ha lehet, ne is változtassunk rajta. Épp ellenkezőleg: használjuk ki ezt, és tartsuk a növényt ámpolnanövényként. Idővel csodálatos, virágos növényünk lesz.

1. *Rhipsalidopsis gaertneri* 'Pink Ice'

A növény életritmusa a következő: a húsvéti virágzás után új hajtások nőnek, ezeken fejlődnek a következő év virágai. Ez tehát nem nyugalmi időszak, ellenkezőleg, az év világos hónapjai nélkülözhetetlenek a virágok kifejlődéséhez. Rendszeresen öntözzük, és adjunk neki tápoldatot. Ilyenkor a kaktusz sok fényt igényel. Ősszel leáll a hajtásnövekedés, ilyenkor kevesebbet kell öntöznünk. Ekkor érnek be a szélső hajtások. A puha, egyszerűen letörhető hajtáscsúcsokat októberben leszedhetjük, ezzel elősegíthetjük a következő évi virágzást. A pihenési időszakban (október-január) tartsuk a növényt hűvös helyen. A virágzás eléréséhez feltétlenül tartsuk bizonyos ideig 10-12 °C körüli hőmérsékleten, ekkor különösen sok virágrügy képződik rajta. Ezután már csak hetente egyszer kell öntöznünk. Ha a csapvíz túl kemény (meszes), használjunk inkább esővizet. Amennyiben megfelelő hőmérséklet mellett a hajtások beértek, érdemes megfigyelni a virágrügyek kifejlődését, melyek vörös színűek és folyamatosan növekednek.

2-3. *Rhipsalidopsis gaertneri* színváltozatok.

Február-márciusra a rügyek kb. 2 cm-es nagyságot érnek el, ekkor tegyük a növényt világosabb, melegebb helyre. A virágzási időszak egy hónapig, szerencsés esetben akár tovább is tart. A húsvéti kaktuszok jól alkalmazkodtak a szobai környezethez, ápolásuk alig jelent gondot. A gyenge, vékony gyökérzet miatt könnyű, laza szerkezetű talajba ültessük. Jól megvilágított helyen tartsuk, de óvjuk a közvetlen napsütéstől. Magas páratartalmat igényel, ezért permetezzük gyakran, illetve a cserepet állítsuk nedves kavicsrétegre. Óvjuk a túllöntözéstől! A húsvéti kaktusz gyenge gyökérzetű, túllocsolással könnyen ki is rothaszt-hatjuk, ami a pusztulását jelenti. Ha szerencsénk van, és a szélső szártagokat még nem érinti a betegség, azokat dugványként felhasználhatjuk. Ha ráoltjuk a

növényt egy erősebb gyökérzetű fajra, pl. *Eriocereus*-ra, akkor fácskát nevelhetünk belőle. Ehhez 15-25 cm hosszú hajtások szükségesek. Az *Eriocereus*-törzset a kívánt magasságban elvágjuk, a vágási felület széleit kb. 2 cm mélyen bemetszük. A húsvéti kaktusz néhány egészséges, vastag „levelét” letörjük, és a bevágásba dugjuk. Azért, hogy megakadályozzuk az elmozdulást, célszerű a leveleket a törzshöz rögzíteni, különben könnyen kicsúszhatnak, tűkkel is lehet rögzíteni. A két hajtásdarab kb. 3 hét alatt nő össze, ezalatt a növényt célszerű egy északi fekvésű ablakban tartani. Az új kaktusz erősebb gyökérzetével biztosabban áll, és erősebb lesz. A húsvéti kaktusz „egyszerű” szaporítása sem jelent gondot. Nyáron törjünk le hajtáscsúcsokat, és hármasával ültessük őket cserepbe. Mintegy 3 hét múlva új kaktusz fejlődik. A gypjastetvek, a pajzstetvek és a levéltetvek könnyen felismerhetők; a gypjas, fehér csomókról, a barna pajzsokról, illetve a zöld színű tetvekről a hajtáscsúcsokon. Óvatosan távolítsuk el a kártevőket. Ezután a beteg helyeket töröljük át alkoholos vattával, és tusoljuk le a növényt. Amennyiben ez nem segít, alkalmazzunk rovarirtó szereket. A rügylullás oka a magas hőmérséklet vagy a hőmérséklet ingadozása. Gondoskodjunk hűvösebb helyről. Ügyeljünk rá, hogy a fény beesési szöge a virágrügyek kialakulása után ne változzék. Ha szabadba ültetjük, óvjuk a meztelen csigáktól.

Kohut Erzsébet

POZSGÁS-MUNKANAPTÁR AKTUÁLIS TEENDŐK MÁRCIUS-ÁPRILIS HÓNAPRA

E rovatunkban hónapról hónapra összegyűjtjük a jellemzően előforduló ápolási munkákat, amelyek pozsgás növényeink sikeres nevelését segítik.

MÁRCIUS

1. Március elején már mindenképpen érdemes figyelni a hőmérséklet emelkedésére és a korábbinál több napsütésre. Ez különösen jellemző a hónap közepétől. Akinek nincs fólia- vagy üvegháza, az a fényszegény teletető helyről már kiviheti növényeit világosabb helyekre, és kezdheti növényei szoktatását a napsütéshez úgy, hogy árnyékosabb helyet biztosít részükre vagy árnyékolásról gondoskodik áttetsző anyagok használatával. Ez azért lényeges, mert szoktatás nélkül a növényeken égési foltok keletkezhetnek. Az alkalmazkodás, szoktatás ideje kb. 3 hét. Fólia és üvegházban is megkezdhetjük az intenzívebb szellőztetést a nappali, melegebb órákban. Az erős napsugárzás ellen itt is kell védekezni árnyékolással, melynek egy olcsó módja, amikor permetezőből meszfestékkel befújuk az üveg és fólia felületet kívülről. Nem a legesztétikusabb, de az esők hatására folyamatosan lekopik ez a réteg, és ahogyan kopik, úgy növekszik apránként a bejutó fény erőssége.
2. A növények nyugalmi állapotának végét mutatja, amikor a hajtások tetején, a tenyészőcsúcs környékén friss, üde, zöldes vagy más élénkebb színeződés látható. Ekkor a melegebb napokon langyos vízzel permetezhetünk, de ez a permet olyan legyen, mint a hajnali harmat. Két, három órán belül le tudjon száradni. A bimbózó példányoknak adhatunk valamivel több vizet.
3. A szabadba, fedett helyre pakolt növényeknél a napsugárzáson kívül az éjszaka még előforduló fagyok jelenthetnek gondot. Ellene takarással, pld. újságpapír többrétegű elhelyezésével védekezzünk. Figyeljük az időjárás jelentést!
4. Fólia és üvegházban a hónap végétől kezdhetjük a locsolást, de csak kis vízádagokkal, a cserepek földje még ne vizesedjen át teljesen. Hogy ki, mikor kezdje el a rendszeres öntözést, arra nem mondható általános szabály. Befolyásolják a termesztés feltételei, adottságai, és legfőképpen az időjárás. Napos, melegebb időszakban lehetünk bátrabbak, de csak annyival, hogy az esetleg bekövetkező hirtelen lehűlés ne okozhasson visszafordíthatatlan károsodást öntözött növényeinknél.
5. Akinek a tél folyamán nem volt kedve vagy ideje a szükségessé vált átültetéseket elvégezni, azok most elkezdhetik a munkát. A lényeg: az átültetéskor használt új talaj teljesen száraz, porhanyós legyen! Ilyen talaj felhasználásával a tél folyamán bármikor átültethetjük nyugalmi állapotban lévő növényeinket!
6. Jó időben vethetünk is, de ilyenkor még a vetés hőmérsékletét mesterségesen, fűtéssel kell biztosítanunk. A vetéshez szükséges tudnivalókat megismerhetjük a Debreceni Pozsgástár és a digitális Kaktusz és Pozsgás Magazinunk korábbi számaiból.

Ficzere Miklós

Szászi Róbert magvetése 2020.
április végén.
Fotó: Szászi Róbert

ÁPRILIS

1. A melegebb és naposabb időjárás beköszöntével egyre inkább életre kelnek kaktuszaink. Egyeseknél láthatjuk a kezdődő virágrügyeket. Egyre több növényen, a növény tetején friss, üde elszíneződést tapasztalhatunk. Itt található a hajtáscsúcs a tenyészőcsúccsal. Ez a változás növényünk téli nyugalmi állapotbóli ébredését, de egyben azt is jelzi, az öntözés elkezdhető. A hónap elején még mindig csak az esővízzel történő permetezést javaslom a derűsebb napokon, majd a hónap közepétől a melegebb, naposabb időben kis vízadagokkal be is locsolhatjuk talajukat. Öntöző kannánk csőre legyen hosszú és a vége max. ujjnyi vastag. Ez azért lényeges, hogy ujjunkkal a végét be tudjuk fogni, és ujjunk nyitásával, zárásával szabályozhatjuk a kifolyó víz mennyiségét. Az előbbieket a már szabadba kihelyezett növényekre vonatkoznak. Akik benn a lakásban, pl. ablakban vagy ablak közelében tartják kaktuszaikat, azok lehetnek bátrabbak az öntözéssel, hiszen a lakás kedvezőbb mikroklímájában az éledezési folyamat legalább 3-4 héttel előre tart. Ez a bátorság azért legyen visszafogott, óvatos! A növények testét ne nedvesítsük be, ha vannak kinyílt virágok, azokra se öntsünk vizet. A legtöbb kinyílt virágra a ráöntött öntözővíz nincs jó hatással!

2. Néhány leírás az áprilist tartja az átültetés legkedvezőbb idejének. Ez így lehet azoknál, amelyek virágzási időszaka nem erre az időszakra esik. De ne ültessük át azokat a növényeket, amelyek most hozzák bimbóikat, és készülődnek a virágzásra, vagy már virágoznak! Most legfeljebb azokat ültessük át, amelyek nyáron, nyár végén, esetleg az ősz elején virágoznak. Az átültetés legoptimálisabb időszaka a növény nyugalmi állapotának időtartama. Ez a legtöbb növény esetében, beleértve a kaktuszokat és a többi pozsgás növényt is, a mi éghajlatunkon a téli nyugalmi állapot. Ekkor éri a növényt a legkevesebb „megrázkództatás”, nekünk pedig ekkor lehet a legtöbb szabadidőnk. Az átültetés most is száraz földbe történjen. A cserepéből kivett növény gyökérzetéről laza rázogatással, vagy ütögetéssel a föld nagyját távolítsuk el. Mivel a gyökérsérülések elkerülhetetlenek, ezért árnyékos, száraz helyen hagyjuk a sérüléseket 2-3 napig bezáradni. Ezt követően ültessük be az új földbe, majd 3-4 nap múlva óvatosan kezdhetjük öntözni.

Ficzere Miklós

Sok mammillária már korán tavasszal kezdi virágzását. A képen *Mammillaria aureilanata*. Fotó: Nevezi János

EGY NÖVÉNYBOLOND NAPLÓJÁBÓL

4/XV.

Írta: *Sztrókey Tibor*

Az elkövetkezőkben az időközben előkerült részek olvashatók az írás legelejéről, olyan részek, amelyek elveszni látszottak a ma élő növénykedvelők számára. Szerencsére megkerültek, nem veszték el, a mostani folytatásban ezeket a részek kerülnek közlésre. (*Szerk.*)

És a kertet mindennap meg kellett nézmem, és megcsodálnom azt az ujjongást, amit egy-egy bimbó vagy virág okozott. Kicsi színes folt kelt életre az udvar elvadultságában. Most már gyorsan követték egymást az események. Juditka egyre panaszkodott, hogy kiskertjének széle csúnyán belelaposodik az udvar járt részébe. Évek óta, nagy halom törött tégladarab hevert a háziék disznópajtájának kerítésénél. Gondot adott elszállítása. Nekifogtam a gyerekekkel. Előrecipeltük a téglahalom egy részét s beszegélyeztem vele mutatósan a kiskertet. (Mikor arra jött egyszer a házinéni, Juditkának kurtán ennyit mondott: rendes.) Maradt még téglatörmelék bőven, sor került hát a kúthoz vivő út két oldalán levő, méternyi széles, elhanyagolt virágágyak szegélyezéséhez is. (A házinéni Juditkának ezt mondta: „A virágágyakban is kertészkedhetsz!” — ?...!) Futórózsa, cerastium, minden évben titokzatosan előbúvó petunia és tulipán, meg a tujafa és csalán, sövényzilánk és tyúkhúr gabalyodott bennük egymásba. Némelyik a gazda valamikori ültetése, másik meg, a természet erősebbje jogán burjánzott. A Virágágyak között vivő út bogárhátra, a futórózsa gyilkosan tüskés vadhajtásai kés alá, s a két első kő oszlopra, meg az út felett áthajtó ívre igazodott.

— Miért nem ültetjük ki a muskátlikat is? — állt elém egyik nap Juditka.

Igaz. Miért is nem? De hova?

Hosszas tanakodás után megállapodtunk, hogy Juditka kiskertjébe. Ő maga javasolta. De ha már a muskátlik lejönnek a szabadföldre, miért éjjenek tovább az aszparáguszok ott a tűző napon és szeles párkányon? A két gyermek nyomban meg is kezdte Juditka eddigi növényeinek áttelepítését az oldalvirágágyba. Ági, sem azelőtt, sem azután, soha olyan szorgalmas kertész nem volt, mint ezekben a napokban. A gyanús csak az volt, hogy állandóan súgtak-búgtak egymás között. Egyik délután aztán, mikor mindnyájan lent voltunk, s lilver az udvar megváltozott képét tárgyalgattuk, elérkezettnek találták a kellő pillanatot. — Volna egy kérésünk... Ezt Ági mondta. Hozzám törleszkedett, mint a hízelgő cica, s úgy nézett kék szeme, hogy a kérést megtízszerezte.

—...ha ideültettük a muskátlikat, tessék venni nekünk egy törpét is.

— Micsodát?

— Egy törpét. Olyan nagyot, amilyet abban a kertben láttunk, Budán.

Kapcsoltam azonnal. Kert, virágok, mesevilág, romantika. Ez minden gyermeknek álmvilága. Hát legyen! Könnyű volt mondani, csak a kivitel vált kegyetlen nehézzé. A muskátlikat kiültettük legközelebb, vasárnap délelőtt, földre süllyesztett cserepükben az aszparáguszok is elképzelt legszebb helyükre kerültek. S egy hét múlva olyan lett a kis szöglet, mint egy költemény. Csak törpét nem sikerült sehogyan sem felhajtani.

Naponta jártam, üzemidő után, sorba a játékküzeteket, a háztartási és iparművészeti boltokat, a népművészeket és cserepeseket, de mindenütt csak fejet ráztak. Néhol még gyanúsán pislogtak is rám. A nagy járás-kelest kollégáim sem hagyták szó nélkül az üzemben. Naponta ugrattak:

— Van már törpe? S én tíz nap múlva is csak azt mondtam:

— Még mindig nincsen,

Zsuzsi kartársnő komikus sóhajtással kiáltott fel:

— Borzasztó! Elmúlik a nyár, az ősz is. De mit fog csinálni törpe nélkül télvíz idején?!

(Abban az időben járta ez a szólás, egyik divatos filmből, szabadon idézve.)

Szóval, nevettek rajtam. Végre Lajoska szánt meg. Ő is szobatársunk az üzemben, köztünk legidősebb, s hogy becézve szólítjuk mégis, az csak a szeretetnek jele. Lajoska úgy ismeri Budapestet, mint talán senki más. Sportot csinált a törpe-vadászatból.

Két napot áldozott szabadságából, a harmadikon diadalmasan kiáltotta bele a telefonkagylóba:

— Két címet is tudok!

A körúti udvarból hamar kifordultam. Nyolcéves gyermeknyi gölemeket mutatott az asszony s én rémülten hátráltam az ijesztően mázolt bábuk elől. A másik, egy Kazinczy utcai pinceműhely volt, ahol mestersége régi emlékei között, idős szobrászmester bácsi fogadott. A polcokon sorakozó töméntelen plakett, szobor relief, meg fal- és mennyezet- gipszminta között, pillantás alatt rámutattam arra, amit két hét óta hiába kerestem. Galóca-gomba tetején üdögélő fehér szakállú törpe volt, kezében kártyával. Piros volt kucsmája, kék a dolmánya s zöld a nadrágja. Vállán átvetett tarsolya bőrbarna. Sok szín, de oly meglepően finom árnyalatokban, hogy a vásári tarkaságtól távol állt. Arca annyira tökéletes, és kék szeme kifejező, hogy néhány pillanatra sajnálkozással néztem az öregkor mezsgyéjén már messze járó öreg szobrászmesterre. Boldogan fizettem és boldogan segitettem becsomagolni. De már sokkal kevesebb boldogsággal cipeltem ölemben — gyalog, villamoson és vonaton egyaránt — az egyre jobban ólommal súlyosodó terhet. A siker azonban óriási volt! És még nagyobb az öröm akkor, midőn a virágzó muskátlik és az aszparáguszok sejtelmes levélzete közé betrónolt a törpe. Mintha valóban a földből nőtt volna ki a hatalmas gomba, s melynek talpát sötétzöld mohapázsit fedte. A mohából, itt-ott földbnyomott nagy, lapos kavicsok kandikáltak. Talán éppen ezeken lépkedett be az öreg, mielőtt a gomba kalapjára telepedett.

Így kezdődött a kert. S ettől kezdve így lett nekem is könnyéig maszatossá kezem és poros időben is sárosná a cipőm. És így kezdtem el megint az örökös guggolást. Vén fejjel. Egymás mellett Juditkával. Juditka mellettem. És Ági? Ő nem nagyon. Mert örökké hancúrozik, és ha pajkos lendülete úgy hozza, legfeljebb csak a hátamra ugrik. Este, mikor a gyárból hazajöttem, Juditka azt újságolta, hogy a házinéni sokáig nézegette a kiskertet. Nagyon tetszett neki a törpe, és elmesélte, hogy valamikor, a háború előtt, a diófa mögött gyönyörű kerek virágágy volt. Vörös virágú kána volt ültetve a közepén, körülötte sokszínű rézvirág, és tarka petúnia-szegély övezte. **Megszállott ember.** Ezt rám lehetett mondani nyugodtan abban az időszakban, ami törpe meséje után következett. Lehet, hogy giccses volt a törpe a virágok között, de az a szöglet, amelynek közepén trónolt, megbabonázott. Színek, formák és elrendeződés harmóniája sugárzott belőle, akár a terasz párkányára könyökölve felülről, akár az udvar porondjáról néztem. Hirtelen érdekelni kezdett minden virágoskert. Eddig, évek során át, nem ismertem öt-hat utcánál többet a környékből, most, hetek alatt, majd az egész városrészt feltérképeztük sétákkal. És rengeteg új emberrel ismerkedtünk meg.

Sedum sieboldi színeződése október közepén. Fotó: Ficzere

A kőszárfonó bácsinál, a tornác mennyezetéről csüngő virágkosarakban remek ámpolna-növényt fedeztem fel. Felesége, jó szívvel, mindjárt fel is ajánlott egyet s én boldogan cipeltem haza. Furcsa, húsos, szár-ölelő levelei voltak. Kékesszürke színük ősze megpirosodott s a szár végén mutatós ernyősvirágzat nyílt. Később tudtam meg, hogy Japán szülőtte (*Sedum Sieboldi*) és szabadföldben telelve még szebben fejlődik. Aranka néni kertje előtt először a hatalmas lilaakác lugasának látványa állított meg bennünket,

aztán a bejárati út két oldalán virágzó porcsin-rózsa szőnyeg marasztott. Tán csak a rózsák birodalmában lehet olyan színváltozat-tobzódás, amelyet a telt virágok együttese itt tárt a nap felé. A posta mellett, soha nem látott mélyvörös muskátlik erdeje, két utcával feljebb pedig lilás-vörös aubrieta és fehér arabis foltocska nyílt egymás mellett. Lassan formálódott a gondolat: kicsi a kertünk, olyan növények kellene tehát, amelyek alacsonyok, talajigénytelenek és mégis szépen

virágzók, vagy levéldíszes, párnások legyenek. A dália, rózsát, liliomot meg a szétterülő petúniát és magas szegfűcsodákat már éppen csak megnéztük. Így jöttem rá, hogy nemcsak az a növény lehet szép, amelyiknek feltűnő virága van, hanem gyakran sokkal több szépséget és érdekességet rejt magában a levélzet alakja vagy színeződése. Most már ezeket hajsztuk. A Margitszigeten jól éreztük magunkat, de én elbágyadtam. A sziklákról lezuhogó vízesés szivárványos csillogása, a tó tükrén libegő tündérrózsák és a gyönyörű sziklakert nagysága, növénygazdagsága és szépsége, belőlem csinált hirtelen törpét. A Fűvészkertben sem lettem bizakodóbb. Néhány napig tartott a zuhany. Aztán konokan felvágtam fejemet, és dühösen hajtogattam magamban.

— Azért is idekényszerítem erre a tenyéryi helyre a szépet!

Akkor még így gondolkodtam! Akkor még én akartam lenni úr a szépség felett. Ma már csak kiszolgálom — azért, hogy gazdagon fizessen. Az elhanyagolt budai sziklakertek helyrebillentették az egyensúlyt bennem. Feleségem csak a fáradtságot érezte a lendület megújulásából. A gyerekeknek azonban igen tetszett a sok villamos és séta. Közben, itthon is akadt mindig egy-egy újabb ház, amit „okvetlenül” meg kellett néznünk. És mi néztük. Rendületlenül. Igaz, hogy Ilinek néha már gyanúsán sok rendkívüli házi teendője akart előadódni, de a gyerekek lelkesedése mindig leszerelte. És megnéztünk mindent — helyben és távolabbi környéken is, ahol valami újszerűt csak sejtettünk; a téglakeretbe foglalt virágágyaktól kezdve, a földhányósokba nyomkodott kődarabról sziklakertnek nevezett jóakaraton keresztül — egészen a félig romantikus, félig borzongató torzó-kertekig.

Torzó-kertek. Meghökkenítően furcsa alkotások ezek. Ha rá gondolok, a notre-dame-i torony Quasimodója jut eszembe. Építői a romantikus hajlamú „bányászok” voltak. Messze Budapest határában évtizedeken át, valóságos hegység nőtt fel a földből, szemétből. Utcák és terek piszka, háztartások hulladéka találkozott össze abban a szemét-hegységben, s vegyült hamuval, salakkal, s keveredett mindennel, amit egy világváros kisöpör magából. A világváros szemetét szüntelenül ontó vasúti szerelvények egyvégtébe állított sora, úgy gondolom, már többszörös abruncsot alkothatna földgömbünkön. Talán nem is lenne rossz ötlet az abruncsozás. Mert annyi atomjátszadózás után, ami napjainkban folyik — ha tovább is így megy —, könnyen szüksége lehet rá a vén golyóbisznak.

A szeméthege nőtt és nődögélt, és élte a maga különös életét, melyben a forró és orrfacsaró enyészet és azok az emberek, a „bányászok” szerepeltek, akik naponta, elkötött arccal megrohmozták az egyre emelkedő meredek domboldalt, amelyre a peremen futó sín párról lezúdult az újabb rakomány. Lázás buzgalommal és izgalommal keresgéltek és kapargatták végig pásztájukat és összegyűjtötték róla a vasat és fát, kokszt és szenet, javítható edényeket, rongyot és minden értéknek tartott tárgyat, amit az idő foga, a haszonszemlélet, vagy a könnyelműség és gondatlanság a nagyváros szemétládáiba juttatott. Nem volt irigylésre méltó munka, ami ott folyt. De sok ember kenyere, fedele és ruhája jött már össze a „guberálás”-ból. Ebből nőtt ki a nyomorúságos „ládaváros”, de számtalan kertes ház, sőt villa is, és nem egyszer a „második generációk” költséges diplomája is a múltban. És voltak nehéz évek, mikor ez a furcsa hegység mentette meg a közeli városrészt, a tél lélekvevő hidege elől. Amit nem tudtak adni Pécs, Tata és Drog bányászai, azt kitermelték fennakadás nélkül a szeméthegei bányászok. Azokban az időkben „bányakocsz” égett a környék valamennyi kályhájában. Ahol élet van, ott a romantika is kivirágzik. Előbb vagy utóbb. Így keletkeztek a torzó-kertek is. Abból, amit a város körengetegében lapuló véletlen vagy indulat tönkretett, és a valamikori nagyúri házak inasa és szobalánya, dühös takarítás közben darabokra zúzott. A szegény szemét-bányász szemé előtt mint szépség bukkant elő. Itt egy porcelán baba fej nélkül, ott egy másik darab, mintha virágcsokor lett volna. Aztán cifraruhás táncoló pár, vállban eltörve, s egyiknek feje is hiányzott, majd meg, gipsz férfifej letört orral. És féllábú furcsa alak, amelynek megmaradt lába lóláb, teste meg emberi, majd meg huszárforma, csak éppen fél arca és karja hiányzik... És egy tátott szájú hal féltette és nicsak! szép fehér agár két lábbal... Porcelán, majolika, nyersagyag és gipsz; emberek, állatok, növények; szobrok, csoportok és jelenetek; dísztalak és kancsók, töredezett oszlopos órafoglalatok, és minden, amit tegnap még dísznek, emléknek, értéknek vagy porfogónak tartottak a nagyváros falai között.

Folytatás köv.

VIRÁGZIK A HOLDFÉNYKAKTUSZ (SELENICEREUS WITTII)

Írta: hvg.hu

https://hvg.hu/tudomany/20210212_holdfeny_kaktusz_selenicereus_wittii_viragzas_elo_kozvetites

A brit Cambridge-i Egyetem botanikus kertjében most először virágozhat ki az a ritka kaktusz, amelynek virága egyetlen éjszaka alatt elnyílik. Különleges esemény szemtanúi a Cambridge-i Egyetem tudósai. A brit egyetem botanikus kertjében virágozik egy, az Amazonas mentén élő ritka kaktusz, a *Selenicereus wittii*. A holdfény kaktusként is emlegetett növény különlegessége, hogy életében csupán egyetlen egyszer virágozik: 12 órával a szirmok kibontása után elpusztul. A növény sajátja, hogy fára felkúszva éli az életét, így élheti túl az Amazonas áradásait. A botanikus kertben 3,5 méter magasan az üvegházban került sor a nagy eseményre. A virág fehér, és nagyjából 27 centiméter hosszú. A különleges kaktuszt még 2015-ben szerezték be a bonni botanikus kertből, amit aztán egy vízigesztenyefára futtattak fel. A növény most először hozott virágot. A virágzás naplemente környékén kezdődik, az éjszaka során tart. Innen a holdfénykaktusz elnevezés. A szakemberek azt remélik, hogy ha az első virágzás megtörténik, onnantól kezdve minden évben sor kerül majd az eseményre.

Selenicereus wittii. Fotó: W. Barthlott. LotusSalvinia.de

[A fenti szövegben lévő ellentmondás: „*életében csupán egyetlen egyszer virágozik: 12 órával a szirmok kibontása után elpusztul*”, ha ez igaz, akkor hogyan lehet igaz a következő állítás: „*A szakemberek azt remélik, hogy ha az első virágzás megtörténik, onnantól kezdve minden évben sor kerül majd az eseményre.*” Ennyit az Internetes hírekről. FM.]

***Selenicereus wittii* a Cambridge-i Egyetem botanikus kertjében.**

Debreceni Pozsgástár

2021. (1.) márciusi újságjának tartalma

FICZERE MIKLÓS

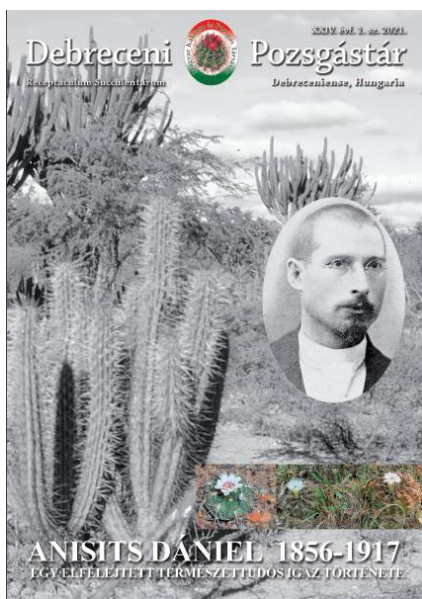
ANISITS DÁNIEL 1856-1917

EGY ELFELEJTETT TERMÉSZETTUDÓS IGAZ TÖRTÉNETE

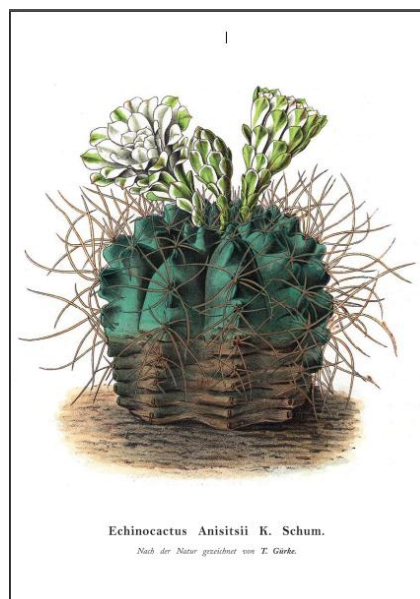
TARTALOM

BEVEZETŐ	5
ELŐSZÓ	6
ANISITS DÁNIEL (1812-1874), A GYÓGYSZERÉSZ APA	9
<i>A patika és az Anisits-ház – Dániel és Pál: ki az öcs, ki a báty? - Bonyodalmak az ingatlanok körül – Anisits Dániel és Isoó Ferenc arcképe – Politizál a 4-5 éves kicsi Dániel? – Menekülés az adósságtól</i>	
ANISITS DÁNIEL JÁNOS (1856-1917) A TERMÉSZETTUDÓS	13
DÁNIEL ÉS IZABELLA ÚTJA ZALAEGRSZEGRŐL NÉMETORSZÁGBA	13
<i>Zalaegerszeg – Sopron, Lyceum – Budapest, Tudományegyetem – Berlin, Berlini Magyar Egyesület, Friedrich-Wilhelms-Universität Egyetem - Izabella „Enkelin von Liszt”</i>	
A KEZDETEK PARAGUAYBAN	16
<i>Hamburgból a kivérzett Paraguayba 1887-ben - San Bernardino német kolónia – Vadászbaleset a Rio-Pilcomayo vizén - Asunciónban polgári jólétben az Anisits család – Baráti kapcsolat a miniszterekkel</i>	
ORVOSI PRAXIS ÉS A NÖVÉNYGYŰJTÉS KEZDETE	18
<i>Ezüstérem a párizsi világkiállításon – Küzdelem a kígyómarásokkal – Az első kormányzati megbízatás – Az egyetem egyik megalapítója – Az új ezüstpénz vegyvizsgálata – Meteorológiai megfigyelő állomás létrehozása – Újabb kinevezések Aceval elnöktől</i>	
KELLEMETLENSÉGEK HAZULRÓL, HÁZÉPÍTÉS ASUNCIÓNBAN	23
<i>Hassler és Anisits növénygyűjteménye Chicagóban - Anisits és Borbás Vince vitája – Mi a yerba, mi a mate? – A brüsszeli kiállítás paraguayi bizottságának tagja – Anisits házat tervez és épített, később Avala elnök rezidenciája – Hálás és hálátlan gyűjtők</i>	
ÚJ PÁLMA ÉS KAKTUSZ FAJOK FELFEDEZÉSE	27
<i>Pálmákat és orchideákat gyűjt a Rio-Piray környékén – 15 palma közel fele új faj – Könyv a pálmagyűjtésből – Kaktuszok Schumann professzornak Berlinbe – Megtalálták az elveszettnek hitt kaktuszmintákat - Eggl és Leuenberger vizsgálatai 2008-ban – Anisits felfedezése 15 új kaktusz – Bonyodalom a gyűjtőszámokban</i>	
NÖVÉNYGYŰJTÉS SVÉDORSZÁGNAK ÉS A MAGYAR HAZÁNAK	40
<i>Találkozások Malme svéd botanikussal – Stockholmba egyszerűbb a szállítás, mint Budapestre – Megkapja a Linnéus emlékérem arany fokozatát – Dél-amerikai fagyűjtemény – Különleges növények Budapestnek</i>	
AZ ÁLLATGYŰJTÉS KEZDETI LÉPÉSEI, AJÁNDÉKOK MINDENFELÉ	44
<i>Ajándék Brancsik Károlynak – Felhagy a növénygyűjtéssel – Miért került halgyűjteménye az USA-ba? – 49 új halfaj - Állatok Budapestnek – Daday 93 új fajt ír le – Schrottky hálája</i>	
ANISITS ESETE AZ ÓRIÁSTATUVAL, KITÖR A FORRADALOM	49
<i>Fürkészarazsak körúton – Segéderő Magyarországról Anisits költségére – Az óriástatu feladja a leckét – Eddig ismeretlen új adat az óriástatu élőhelyéről - Halott emberek konzerválása – Megérkezik Vezényi Árpád, a segéderő, de kitör a forradalom</i>	

AZ UTOLSÓ ÉVEK PARAGUAYBAN, 1906-BAN VISSZA MAGYARORSZÁGRA ÉS NÉMETORSZÁGBA.....	53
<i>Elveszett ajándék állatok – Kongresszuson Rio de Janeiróban – Étkezésre jobb a mérgező manihot – Itthon rideg fogadtatás – Holland állásajánlat - Carnegie-alapítvány ösztöndíjasa – Kongresszuson Santiago de Chilében</i>	
A BERLINI CSÁSZÁRI BIOLÓGIAI INTÉZETBEN.....	56
<i>Rovarászokat megmozgató gyűjtemény – Anisits feljegyzései – A göcseji ember nem felejt el nyelvét – Kaktuszok és rovarok – 375 oldal a rovarokról, 135 új faj és egy új család</i>	
UTOLSÓ ÉVEIRŐL ÉS A CSALÁDJÁRÓL.....	59
<i>Anisits Dániel családja – Növénygyűjtés az Isztrián – A Német Botanikai Társaság tagja – A közvetgyűjtemény – Halála 1917-ben – Apja nyomában a legkisebb gyermek, Anisits Péter – Titokzatos öngyilkosság</i>	
A SZÜLŐHAZA „KÖSZÖNETE”, AZ ANISITS-GYŰJTEMÉNY PUSZTULÁSA.....	62
<i>Az elsajnáltn bronz „plaquett” - Rothadnak az egymásra halmozott állatok</i>	
FORRÁSOK, HIVATKOZÁSOK, MEGJEGYZÉSEK.....	63

Címlap

Hátsó

Aki szeretne a csoport tagja lenni a Facebook keresőjébe beírva jelentkezhet

Kaktuszok, pozsgások kezdőknek

Privát csoport · 9,4 E tag

+ Meghívás

Segítsünk egymásnak szép növények nevelésében és tartásában

KERTÉSZKEDÉS A SZOBÁBAN

Írta: *Sávoly Samu*

Nagy élvezetet nyújt a kertkedvelőnek a kaktuszok nemesítése szobában. Avégből, hogy szobában nemesíteni lehessen, természetesen bírnunk kell a nemes fajtákkal és alkalmas alanyokkal. A nemes kaktuszok alá gyorsan növényező oszlopkaktuszt, a *Cereus* fajtát válasszuk alanyunknak. A tenyésztőknél alanyoknak alkalmas fajták, u. m.: *Cereus Spachianus*, *C. peruvianus*, *C. macrogonus*, *C. rostratus*, azután a különféle fügekaktuszok (*Opuntia*) és végre a *Peireskia aculeata* és *calandrinifolia*. Az utóbbi két faj zöldlevelű, vékonyhajtású és inkább a kávéfához, mint kaktuszhoz hasonlítanak, ezekre nemesítik főképpen a levélszerű fajokat, az *Epiphyllum*okat, ama ismeretes, karácsony táján virító növényeket, melyek nemesítve gyönyörű koronafácskákat képeznek. Az *Epiphyllum* nemesítése céljából a *Peireskia*kat tömegesen szaporítják dugványokról. A nemesítés hasítékba való oltás által történik. Miután egy erős *Peireskia*-példány hegye levágatott a kellő magasságban, ezen lefejezett növény metsz lapja közepén 1 cm mélyen hasítatnak be, azután egy ép, egészséges 2-3 levélízülettel bíró *Epiphyllum*-ágat metszünk jobbról és balról a töben 2 felülről lefelé irányított vágással és akkor ezt az ágat a vadalany hasítékába illesztjük. Rendszerint több nemesítést szoktak egy *Peireskia*-törzsecskén eszközölni, hogy annál gyorsabban fejlődjék nagy koronája. A felső metszés lapján megejtett hasítékos oltáson kívül néhány levél izületet a törzs oldalába is lehet illeszteni. A kiszemelt helyen éles késsel egy rézsút vágást ejtünk meg, mely a törzs átmérőjének közepéig hatoljon és azután — úgy, mint már fentebb említve volt — a levél izület betolatik a hasítékba. Egy kaktusztövis, vagy vékony tű által,

38. ábra. *Peireskia* alanyra nemesített kaktusz.

mely a vadalanyon és a nemes hajtáson keresztül lesz szúrva, az oltás a néhány nap múlva bekövetkező megeredésig összetartatik, a 38. ábra pontosan mutatja, hogyan fogatosítandó a nemesítés. Nem nagyon ismerik az oltásnak azt a nemét, amidőn vastag gömbkaktuszok vékony *Peireskia*-törzsekkel egyesítetnek. E törzseket rövid pálcához kötik, felül simán lemetszik, kissé megheggyezik és ezáltal a vágás helyén a fájáig lehántolják. A nemes gally, vagyis inkább a nemes gömb az anyanövényről óvatosan letöretik, vagy lemetszetik, azután a törés helyén a megheggyezett alanynak megfelelőleg, éles késsel egy sekély lyukat vájnak, a két részt összeillesztik és az összeillesztés helyét oltóviasszal bekenik. Természetesen bekötve kell tartani a nemesítést mindaddig, míg össze nem nőtt. A kötözés legjobban eszközölhető olyképpen, hogy a nemes kaktuszgolyó tetejére vattát (pamutot) rakunk és azután kötést létesítünk hánccsal. A szálakat alul a cserép körül fűzzük és azután a golyó fölött összekötjük. Ez a kötés körülbelül a pezsgős dugaszok lekötözéséhez hasonlít. Valamennyi gyorsan növényező, koronaképző fajok idővel erős támaszt igényelnek, mert a vékony alanyok növényése nem áll helyes arányban a korona erős fejlődéséhez; ha tehát hiányozna a támasz, akkor előbb vagy utóbb a törzs letörése elrontaná az örömet. A vastag húsos izületi kaktuszokat célszerűbb, ha *Peireskia* helyett az oszlop kaktuszra (*Cereus*) nemesítetnek. A 39-ik ábránkon *Cereus*-alanyra nemesített növény van feltüntetve. Az alanyul szolgáló *Cereus*et tetszés szerinti magasságban éles késsel levágjuk, épp úgy két részre vesszük a felteendő golyót is oly módon, hogy az alany és a nemes golyó metszés lapjainak közepe pontosan

39. ábra. Cereusalanyra nemesített gömbkaktusz

40. ábra. A gömb kaktuszoltvány megerősítése.

egymáshoz lapuljanak. Az egész munka tehát nem áll egyébből, mint az alanyon és a nemes golyókaktuszon megejtett egy-egy vágásból. A nemes gallyat a metszett lapjával gyengén rászorítjuk az alany metszett lapjára, úgy hogy mind a két lap jól összevágjon, azután rátesszük a kötést. Néhány nap alatt már megtörténik az összefordítás. A Berlin melletti Pankov-ban lakó Mundt Walter úr a legtapasztaltabb kaktusztenyésztők egyike, az itt leírt nemesítési eljárást és a nemesített növények ápolását a következőkben ismerteti: Alanynak a füzöld Cereusok 2-3 éves magoncait vagy dugványait használok leginkább; mert a kékeszöld Cereus u. m. Cereus azureus, Cereus Seidelii stb. nem is szeretnek más fajták húzába és vérebe átmenni s lerúgják az oltást. Március végén vagy április elején megejtett vetés után nőtt magoncok csekély megtüskésedésük esetén már júliusban alkalmasak a nemesítésre. Ha az alany is, a gally is zsege zöld, akkor a siker biztos, a növénynedv jól elvegyül, főleg ha hüvelyk- és mutatóujj közé véve a nemes gallyat és ezt néhány könnyebb körbeforgatás után metszett lapjával ráillesztjük az alany lapjára s azután megcsináljuk a kötést. Amidőn oszlopra golyókaktuszt nemesítünk, a kötés a legfontosabb, sőt apró gyújtófejecske nagyságú nemes gally beillesztése művészetnek mondható. A gyakorlat azonban itt is mestereket képez. Miután kivettem a magpalántákat tartal-

mazó cserépből a magonc fejét és a fent megírt módon átvittem az alanyra, egy erős gyapotfonalat használok, melyet két kézzel feszesen meghúzó, a két kéz között 6-10 cm közt hagyván, gyenge nyomással ráhelyezem a már saját nedve által az alanyhoz tapadt magoncfejecske, azután a fonál mentén lenyúlok a cserép párkányáig, vigyázva, hogy eközben a nyomás mindig egyenletes maradjon, a feszes fonalat kétoldalt a cserép párkányára nyomom, a fonál folytatását pedig leeresztem a cserép fenekéhez és ott összekötöm, vagyis más által összeköttem. A metszés lapjainak nem szabad domborúaknak vagy homorúaknak lenni, úgy hogy a föltett nemes gally szélei mindenütt rajt feküdjenek az alanyon. A nemesítőkés pengéjének nagyon vékonynak kell lennie. Hogyha a föltett nemes golyó babnyi nagyságú, vagy nagyobb, akkor a növényt még egy második fonállal keresztben is lekötöm és olyan növényeknél, amelyek a részben lefelé irányuló töviseik miatt az alanyról könnyen leemelkednek és a levegő hozzájuk fűvén, nem forrnak össze, hanem elszáradnak, még 4 fonalat is alkalmazok. Avégből, hogy munkánk eredménye egészen biztos legyen, és majdnem lehetlenné legyen téve a föltett golyó lerúgása vagy leszáradása, az egész fonálkötést-fémkarikával terhelem le, melyet a növény fölött oly mélyre ereszték le a fonalak mentén, hogy ezeknek kellő szorosságát elérjem. Rákövetkező napon még egy vagy két karikát bocsátok, illetve húzó a fonalak köré. A 40-ik ábra mutatja ezt az eljárást. Azon magonc alanyokat, melyeknek még csak gyöngye gyöktövéük van és emiatt a körül kötésnél könnyen oldalvást kifelé hajolhatnak, még meg is szoktam merevíteni, oly módon, hogy két-három lapos pálcikákat tűzök melléjük és azután hozzákötöm őket. A nemesített növényeket zárt, árnyékos, de egyszersmind meleg helyiségbe állítom és pedig az apró növényeket egy nagy bögrébe vagy faládikába, melyet azután egy agyaggal bemázolt lemezzel letakarok. Az oltványoknak 8 napon át ilyen izzasztó ládában tartása elégséges. Ez idő alatt a locsolást teljesen mellőzni kell, hogy a metszési lapok megnedvesedése elháríttassék. Még csak egy kis példát kívánok fölemlíteni:

A múlt tavaszon egy tőrothadástól megtámadott ritka fajú Echinocactus magoncának golyóját, mely különben még egészséges volt, a beteg tövéről egészen sekélyen levágtam és egy Cereus peruvianusra nemesítettem. A golyó csak lencsenagyságú volt, őszig már olyan nagyra növekedett, mint egy nagy dió. Az oltás tehát veszőfélben levő növényeknek is jó mentőszere.

A beültetés és az átültetés.

Ha a szobában tenyésztünk növényeket, akkor nemsokára a vetés után és a mesterséges növényzaporításnál a dugványok begyökeresedése után mihamarabb gondoskodnunk kell a dugványok beültetése iránt. Ez a munka egyszerűbb és könnyebben kivihető, mint az edényes növények átültetése, amely utóbbi munkát egyébiránt azon virágkedvelőknek is többszörösen meg kell ejteni, kinek tevékenysége merőben beszerzett növények ápolására szorítkozik. A különféle földnemekről, melyek az ültetéshez és átplántáláshoz szükségesek, már előbb értekeztünk. Nagyon fontos a helyes virágcserepek alkalmazása. A jó virágcserep vályogból készült, ne nagyon súlyos, tehát ne is vastag falú és nem is túlságosan kiegészített, hogy lehetőleg porózus (áteresztő) legyen. Ami aztán az alakját illeti, azoktól a túlságosan magas cserepektől, melyek inkább csövekhez hasonlítanak, már teljesen elállottak, jóllehet, hogy a cserep egészen sekély se legyen. Igen sekély cserepek, melyek majdnem csésze alakúak, csak néhány gyöngén fejlett gyökérzetű növényekhez ajánlhatók. Minden jó cserep fenekén a vízlefolyásra lyuk legyen. Nagy cserepek fenekére három, sőt öt lyukat is szoktak fúrni. Rendszeren kívülről befelé szokták a fazekasok e lyukat bökní, ezáltal benn a cserepben a lyuk körül kis emelkedett part képződve, a víz teljes lefolyása meggátolódik. Ez pedig nem jó és ajánlom a virágkedvelőknek, kik a fazekasnál virágcserepeket rendelnek, utasítsák, hogy a lecsapolási lyukat belülről kifelé bökje. A szobában való kertészkedésnél gyakran használnak mázos virágcserepeket, porcelánedényeket is, egyszerűbb vagy művésziesebb kivitelben, sőt néha fémből valókat is lehet találni. Az ilyen edényekben teljes lehetetlenség a növényeknek megélhetése, mert nem porózusok (nem lyukacsosak) s emiatt a levegőt teljesen elzárják a növénynek földben levő részétől, megnehezítik a föld kiszáradását, sőt majdnem megakadályozzák ezt és emiatt elsavanyodását idézik elő, ettől erednek azután a gyökérbetegségek. Ahol mulhatlanul ilyen finom edények kívántatnak, ott legjobb a növényt nyugodtan meghagyni az ő egyszerű mázatlan cserepében és cserepestül behelyezni a díszedénybe. A közvetlenül használt virágcserepek tehát minél egyszerűbb kivitelben a legcélyszerűbbek, míg ellenben erősebb növényekhez használt kádak díszesek lehetnek. Amennyiben természetesebb edényes növények szobák, tornácok és erkélyek ékítésére alkalmaztatnak, szükséges, hogy azok művésziesen díszített, vagy legalább olyan egyszerűbb kádokban ápolassanak, melyeket parafa- vagy nyírfakéreggel burkolva tetszetősek legyenek. A *41-ik ábrán* két szép kádat látunk, ilyenek a kerti kellékkereskedésekben mérsékelt áron kaphatók. A jobbról feltüntetett kád egyszerűbb, a bal felőli elegánsabb s egyszersmind praktikusabb is, mert a fenéken látható kicsipkésítés lehetővé teszi, hogy levegő hatolhasson bele s a locsolás után lefolyó víz kiszivároghasson belőle. Legelőnyösebb, ha az átültetésnél mindig új cserepeket használunk, a cserepeket azonban használat előtt 10-20 percig vízbe rakjuk, hogy teleshívódjon az égetett agyag, mert ha ezt nem tesszük, akkor oly szorosán összeáll a föld a csereppel, hogy később alig mozdítható ki belőle a növény a cserepnek összezúzása nélkül. A virágkedvelő praktisan gazdálkodjék. Ne lökje el a régi cserepeket, hanem újra használja őket. Ezek rendszeren tisztátlanok, kívül moha ülepedett rájuk, ez pedig áteresztőségüket megakasztja és belül a falain talán még rossz, elsavanyodott föld tapad. Pedig lehet e régi cserepeket ismét használni; de teljesen tisztáknak kell lenniük. Ezeket tehát használat előtt minél melegebb vízzel s erős súroló kefével megmossuk és azután jól meg hagyjuk száradni. Olyan cserepek, melyek mohával és moszatokkal nagyon be vannak vonva, használat előtt egy kis ideig forró vízbe rakatnak, hogy ezen élődsi szervek összes még élő csirái megölessenek. Használt kádakat, mielőtt újra használtatnának, szintén alaposan ki kell forró vízzel mosni, hogy tiszták legyenek és megdagadjanak. Mielőtt megkezdjük a beültetést és átplántálást, egy erős, egyszerű asztalra készítjük a szükséges földet. E földön kívül az alagsövezési anyagról is gondoskodjunk. Minden cserep fenekén, tehát a lyuk fölé előbb egy csereptöredéket vagy néhány kődarabkát rakunk, evvel érjük el a víznek jó lefolyását, tehát elhárítjuk, hogy a lyuk földdel beduguljon. Többnyire csereptöredéket használunk

41. ábra. Diszes ültető fakádak.

e célra, a körültekintő tenyésztő elteszi az összetörött cserepek darabjait. E darabokból egyet-egyed teszünk minden lyukra, ez kisebb edényeknél elegendő. Nagyobb edényeknél azonban, melyeknél veszedelmesebb volna a lyuk bedugulása, mert nagyobb edényben különben is lassabban szokott kiszáradni a föld, tehát könnyebben elsavanyodhatik, és mivel a nagyobb edényekben ápolt növények értékesebbek is, először is a lyukra egy cserépdarabot teszünk. Azután pedig igen célszerű az edény fenekére annak terjedelméhez arányított réteget rakni apró faszén- vagy kocszdarabokból, egy réteg apró kavics ugyancsak azt a szolgálatot teszi. Minthogy azonban a földet rendszeren a lefolyó locsolóvíz az áteresztő lecsapoló réteg közé hordja és ezáltal a lecsapolás megakasztatik, jó lesz az említett lecsapoló rétegre egy gyenge réteg vagdalt mohát rakni. Sajnos, hogy e lecsapolások úgylis csak eleinte hatásosak, később mindinkább bujábban hatolnak a gyökerek a friss földbe és a lecsapolási rétegbe. Midőn kiveszik azután a cserépből a gyökgomolyt, akkor ez a cserép belső fala mentén a nemezszerűen keresztül-kasul növegyökerekkel egy szoros tömeget képez, melybe az egész alagsövezés, vagyis lecsapolás a cseréptöredékekkel együtt behálózódott. Sőt a cserép lyukján is keresztülhatolnak a gyökerek, ha nedves helyen áll az edény. Még az jó, hogy olyan edényben, amelyben a föld teljesen át van szöve a gyökerek által, egyrészt a gyökerek maguk elhasználják a növénynek nyújtott vizet, másrészt a fölösleges víz lecsapolás nélkül gyorsan lefolyik, csak a cserép lyukja ne legyen eldugulva, ezt különben könnyen ki lehet szabadítani, ha megfelelő vastag pálcikával belebökünk. Rendkívül könnyen meg lehet tanulni és egyszerűen, valamint gyorsan lehet az úgynevezett *beültetést* megejteni. Nagyonbár apró magpalánták és dugványgyökerekről van szó, melyek eddig többmagukkal közös edényben álltak és most egyesleg kisebb cserepekbe kell jutniok. E célra a legkisebb számú, úgynevezett gyűszű- vagyis dugvány-cserepek szolgálnak. Ezen apró cserepekbe, melyekben úgysem soká maradnak a növények, nem is kell a lyukra cseréptöredéket tenni. A beültetés olyképp történik, hogy a cserepek egészen megtöltetnek földdel, jobb kezünk mutatóujjával a cserép közepén tágas lyukat bökünk a földbe, azután a beültetendő növényt balkézszel a lyukba tartjuk, jobb kezünk hüvelyk és mutató ujjával a földet a növény körül összenyomjuk, úgy hogy a beültetett növényke szorosan álljon, azután a cserép egész földjét mérsékelten megnyomkodjuk és szükség esetén még utána is töltünk földet. A növényeket, melyeket beültetni akarunk, óvatosan kiemeljük abból az edényből, amelyben közösen állnak, ha túl hosszú a gyökér, kissé bekurtítjuk, ez által a gyökszálon számos rostgyökerek képződnek.

Sávoly Samu.

LANZAROTE, FUERTEVENTURA, LA GRACIOSA

Mozaikok egy hét napos túráról. VII. befejező rész

Képek, képaláírások: *Koltay Gábor*

1. Ez már a Corralejo dűnéinek kapuja. 1o km-en keresztül fut az út észak irányba a sivatagi környezetben. A vegetáció gyönyörű. Néhány képpel illusztrálom.

2. Sivatagi növényzet I.

3. *Lotus lancerottensis* homokkal majdnem betemetve.

4. Sivatagi növényzet II.

5. Ezt az Eriosyce-t hazamenekítettem Fuerteventuráról, nem lehetett otthagyni

6. Végezetül Puerto del Carmen villaövezetében készített fotóimból néhány a teljesség igénye és kommentár nélkül.

7. Puerto del Carmen villaövezetében sziklakert.

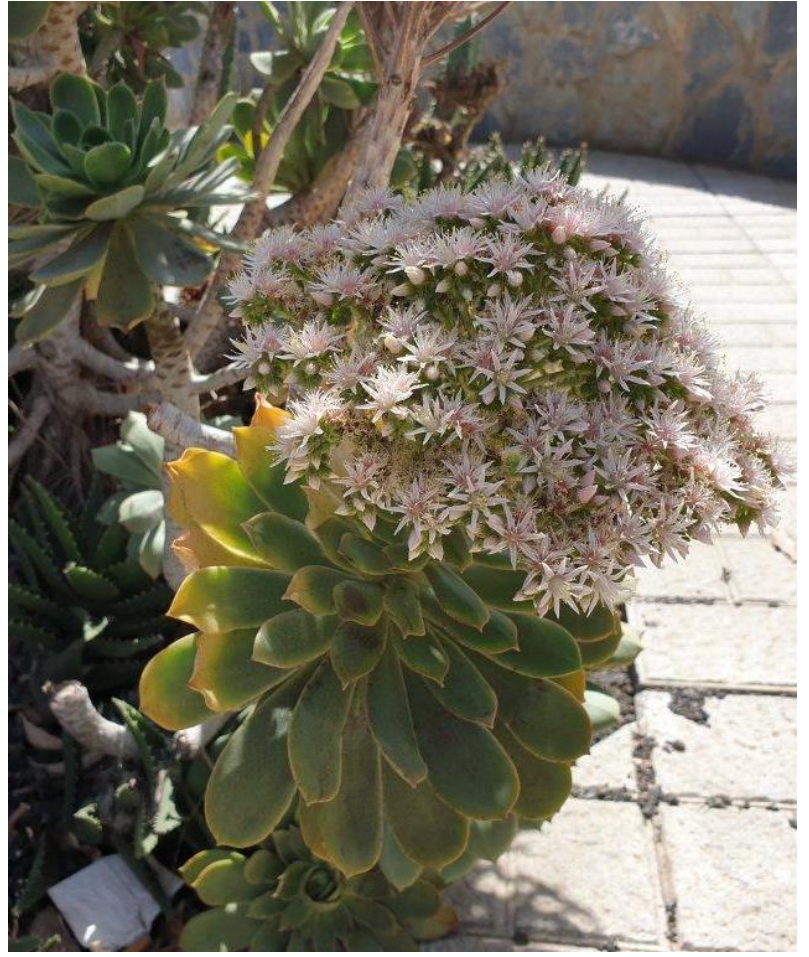
8. Puerto del Carmen villaövezete. Ferocactus sp. (?)

9. Puerto del Carmen villaövezete. Mi lehet?

10. Puerto del Carmen villaövezete. *Pachycereus pringlei*.

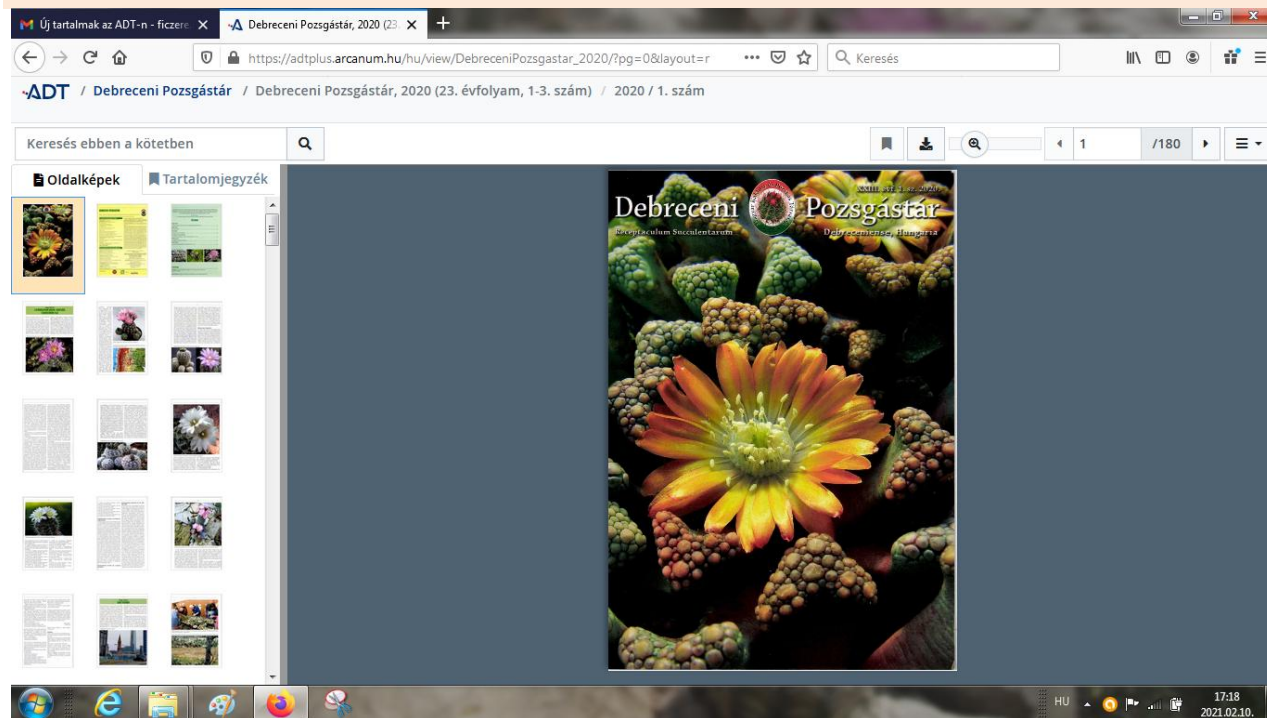

11. Puerto del Carmen villaövezete. *Aeonium lancerottense*.

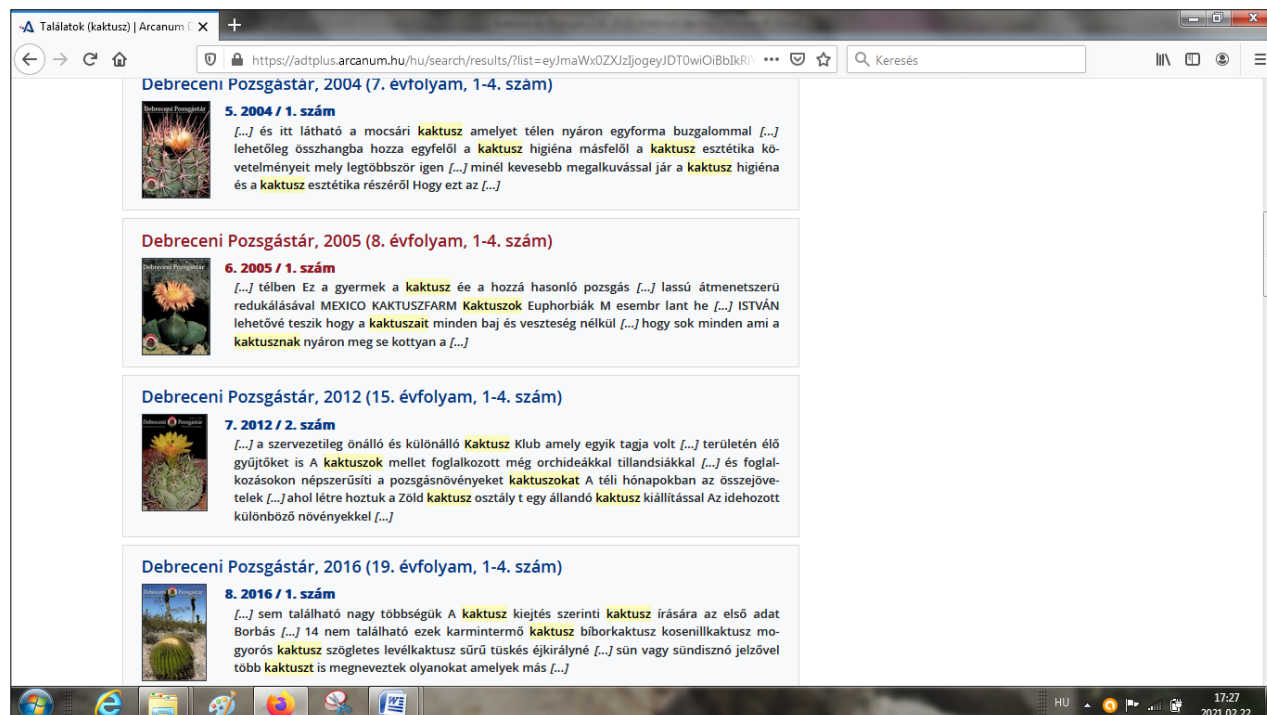
12. Puerto del Carmen villaövezete. *Aeonium arboreum*.

A DEBRECENI POZSGÁSTÁR MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB DIGITÁLIS TUDOMÁNYTÁRÁBAN

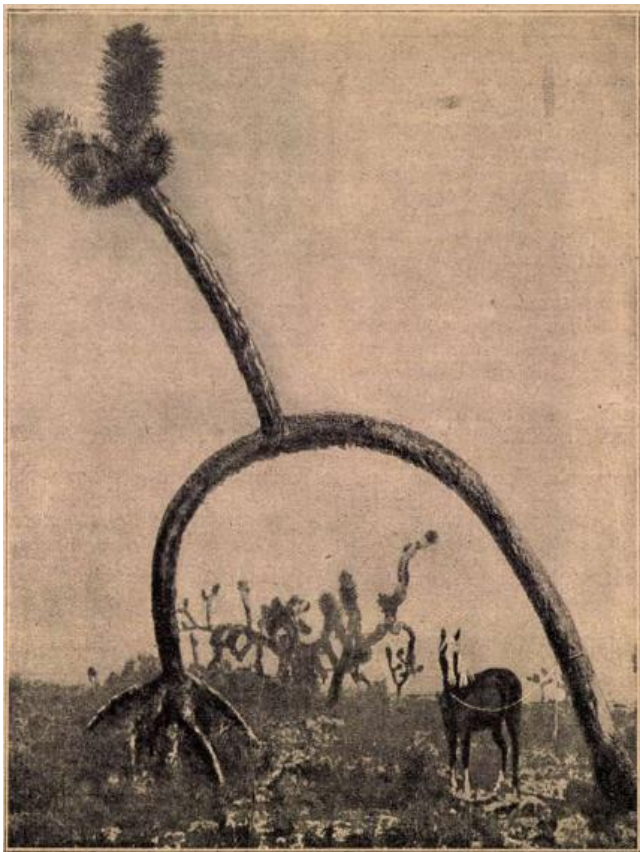
2021. január 1-től újságunk a Debreceni Pozsgástár bekerült az ország legnagyobb digitális tudomástárába, az Arcanum Digitális Tudomástárba. A szolgáltatás fizetős, de keresni szabadon lehet bármilyen témában. Az írások, cikkek megtekintése, elolvasása csak az előfizetők számára lehetséges. A Tudomástár a következő címen érhető el: <https://adtplus.arcanum.hu/hu/> Ingyenesen elérhető, pl. könyvtárakban, egyetemeken, tudományos intézetekben, stb, ahol megfelelő jogosultsággal kutatható a Tudomástár, pl. könyvtárak beiratkozott olvasói, egyetemek hallgatói, stb. Alsó képen a kaktusz szóra keresés találatából egy részlet. Természetesen cikkek szerzőire, más pozsgás növényekre és sok egyébre kereshetünk. A Debreceni Pozsgástár társaságunk honlapján továbbra is ingyenesen elérhető. (FM)

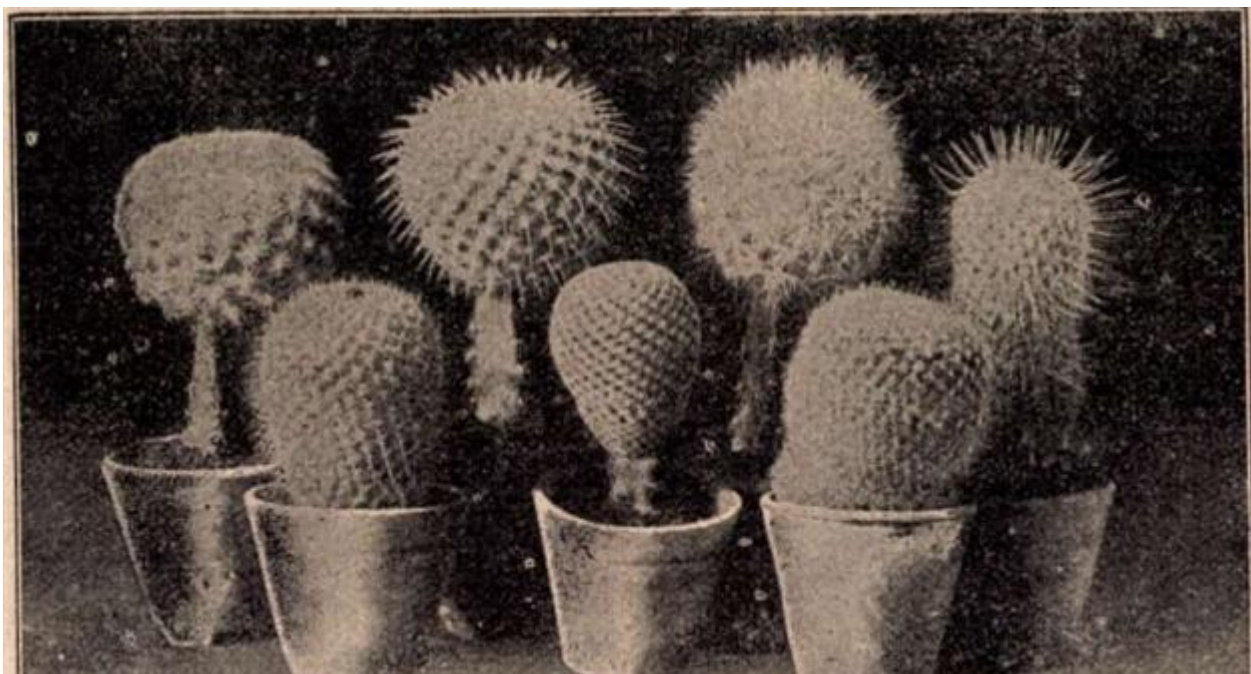
[KAKTUSZ] A LEGTARTÓSABB SZOBANÖVÉNY

Írta: *Ismeretlen szerző*

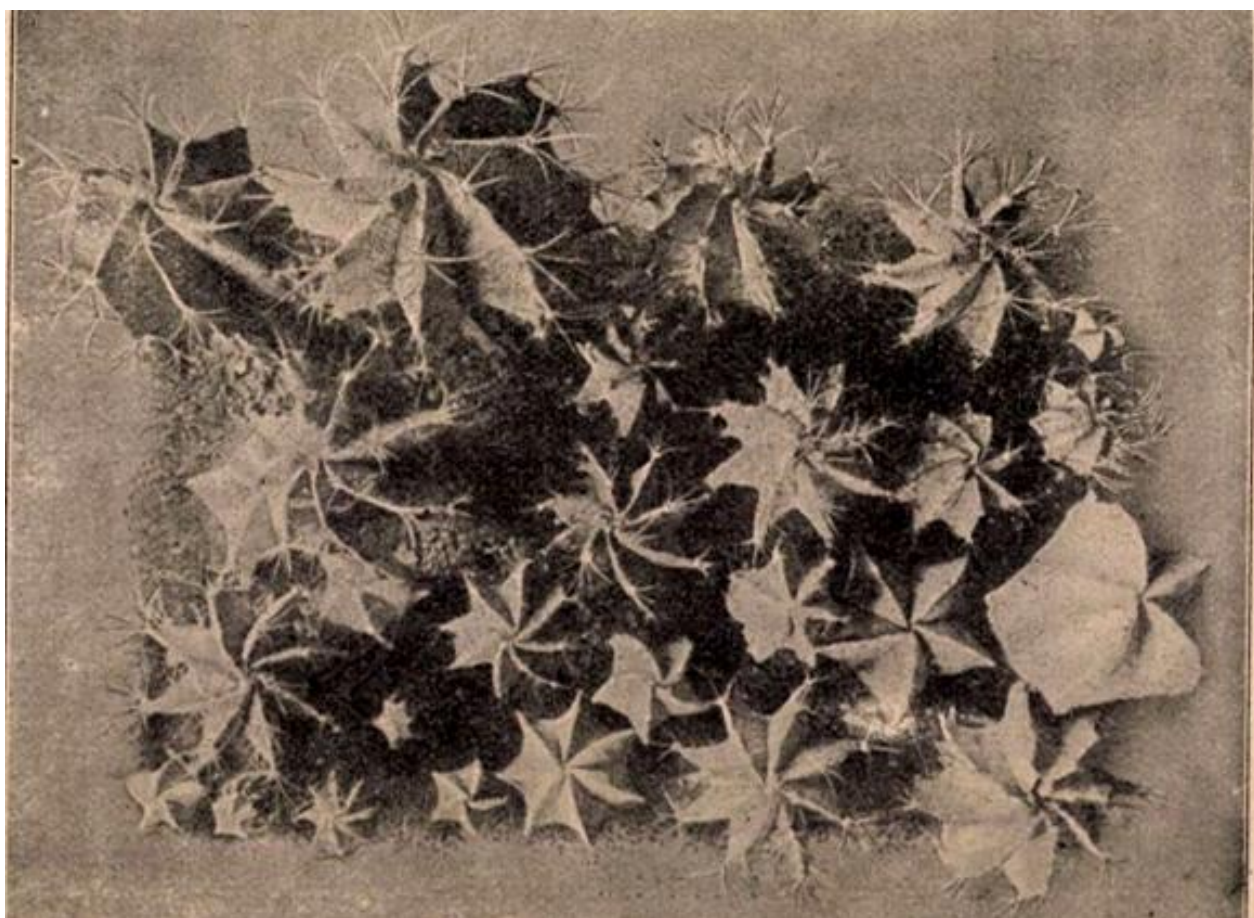
A kaktusz talán a legszívósabb növénye a világnak. Voltaképpen amerikai honos: Közép- és Dél-Amerika a hazája, máshol — bár Európa déli és Afrika északi részén is elterjedt — csak jövevény. Forró homokban, víztelen sziklák között is megterem és merőleges sziklafalakhoz tapadva is megél a tűző napsütésben. Vannak vidékek, ahol a kaktuszon kívül nem bírja ki az éghajlatot növény. De van azután kaktusz a legbujább délamerikai őserdőkben is, óriás fák árnyékában, örökké nedves helyen éppen úgy képes tenyészni, mint a gomba, amelyhez abban is hasonlít, hogy nedves fák oldalába gyökeret eresztő, élősdű fajtája is van. Szívósságának jele az is, hogy olyan magasságokban is elvegetál, amelyekben csak hasonlóan kisigényű növények: törpefenyők, zuzmók, zsurlók, páfrányok teremnek még: 3000 méternyire a tenger színe fölött éppen így találni kaktuszt, mint a tenger színénél alig magasabb alföldeken. Amint bírja a rettentő forróságot, úgy bírja a hosszú tél havát, jegét is, bizonyítékául annak, hogy alkalmazkodó képessége kivételesen nagy a növényvilágban. Ez a kivételes alkalmazkodó képesség valószínűleg abban leli a magyarázatát, hogy a kaktusznak a szára levele is egyszersmind. A növény lélegzőszerve: a levél és csontváza a kemény szár, vagy törzs. A szár bírja a hideget és meleget, míg a levél érzékenyebb, könnyen pusztuló szerv. A kaktusznak lélegző tüdejét a csontváz ellenálló képességével ruházta föl a természet s valószínűleg ezért olyan mindent kibíró ez a növényfajta. Nagyság és forma dolgában is igen különböző változatai vannak a kaktusznak. Az egyik képünkön akkora kaktusz látható, mint valami diadalkapu. Kettős törzse úgy hat, mintha két növény nőtt volna össze. Fővárosi virágkereskedésekben kapni olyan apró kaktuszokat miniatűr cserepekben, amelyek alig nagyobbak a férfi hüvelykujj felső ízénél. A kaktusz alkalmazkodó képességét nagyon kihasználták a tenyésztők. Legkülönbözőbb alakú dísznövényeket formáltak belőle, sőt — takarmány - növényé is nevelték már. A kaktusz levél-szára ugyanis sok nedvet és sok táplálót tartalmaz. Az állat azonban mégsem eszi a természetes kaktuszt, mert tele van szúrós-tővissekkkel. Az amerikai kertészeknek sikerült azonban, — hogy úgy mondjuk, — leszoktatni a kaktuszt a tővis - viselésről: sikerült tővistelen fajtákat termelni keresztezés révén. A kaktusz, mint takarmány, nagyon kiadós és mivel köves, egyébként használhatatlan területeken is megterem, pár év alatt nagy népszerűségegre tett szert ebben a minőségben az amerikai gazdák között, sőt már Európában is kísérleteznek, még pedig sikeresen, a takarmány-kaktusz termelésével. Ugyan azon a területen, amelyen egy szarvasmarha évi takarmánya terem meg a manap nálunk termesztett takarmány-növényekből, a takarmány-kaktusz ültetése révén három marhát is el lehet tartani. Valószínűen pár év múlva nálunk is bevezetik a kaktusztakarmányozást, de egyelőre csak dísznövényként ismerjük. Egy stuttgarti szakember, R. Klein praktikus tanácsokat ad arra vonatkozólag, miként lehet ezt a formákban

1. Képünkön akkora kaktusz látható, mint valami diadalkapu, amelynek nagyságát a hozzá kötött lóhoz arányíthatja az ember.

2. Mutató feloltott kaktuszok.

3. Közel 130 évvel ezelőtti, változatokban gazdag *Astrophytum* gyűjtemény.

gazdag, szemnek szép s aránylag nem sok ápolást igénylő növényt a szobában tovább tenyészteni. Ne hozassunk Amerikából tenyész növényt, mert az drága és nem igen bírja a tengeri utat. Dél vagy kelet, esetleg nyugat felé eső ablakban kell elhelyezni a kaktust s a földjének egyharmada homok legyen. Mivel a kaktusz pár óra alatt beálló 40 fokos hőmérséklet-különbségeket is elbír, nem kell féltetni a temperatura változástól. Télen öntözni sem kell, hanem zárt szekrényben tartva vízpárát kell juttatni neki: egy kis vizes

4. Feloltott Astrophytumok 1913-ban.

edényt kell melléjük tenni, hogy a levegőjük állandóan nagyon párás legyen. A kaktuszt könnyű továbbtenyészteni és nem nehéz keverni a fajtákat oltás révén vagy virágzó növények egymás mellé helyezésével. Olcsó és hálás mulatság a vele való foglalkozás, aki teheti, próbálja meg: tartósabb szobanövény és kerti dísznövény nem akad nála.

Az utolsó képünk egy arizonai óriás-kaktuszt mutat be, amelynek nagyságát a hozzá kötött lóhoz arányíthatja az ember. A többi képen díszkaktuszok láthatók s a túldalalon levő legfelső kép miniatűr-kaktuszokat mutat: igazi nagyságuk csak háromszor nagyobb, mint a fényképen látható kis kaktuszok.

Az *Érdekes Újság*. 1. évf., 19. szám, 45-46. o. 1913. július 27.

SZÉPEN VIRÁGZÓ KAKTUSZOK

Írta: *Schneider*

Echinopsis Pentlandii virágszínekben gazdag faj.

A kaktuszkedvelők és gyűjtők gyakran tanács-talanul állanak, vajjon a rengeteg fajtaváltozat közül melyek a leghálásabbak és leggazdagabban virágzó. Tájékoztatásul a következőket ajánlom: *Phyllocactus hybridek* tavasszal és nyáron virágzó; *Epiphyllum truncatum*, *Rhipsalis Regnellii* télen virítók; *Echinopsis gemmata*, *Echinocactus minusculus*, *Mamillaria pusilla*, *M. gracilis*, *M. elongata*, *M. centricirra* és a *Mamillaria rhodantha* nyáron virágzó hálás fajták. Egyúttal közlöm, hogy a kaktuszkedvelők társasága minden hó első szerdáján tartják meg összejövetelüket, illetőleg üléseiket a kertészeti Egyesületben. (Budapest, VII., Dohány-u. 20.)

Kertészet. 1927. február 15. 39. o.

Iskolaprogram

Szervezi, levezeti és előadásokat tart: *Nagy József, Mikepércs*

CSAPÓKERTI ÁLTALÁNOS ISKOLA, DEBRECEN, 2019. OKTÓBER 5.

SZENVEDÉLYES GYŰJTŐ KISKUNLACHÁZÁN HARMINCEZER KAKTUSZ GAZDÁJA

Írta: *S. Horváth Klára*

A káprázat ámulata tört rám, amikor az üvegház torkot kaparó száraz hőségében, az előttem sorjázó kaktuszok látványával találkoztam.

Csillagformán egymásra nőve hamvaszöld párnák, kaszáspókként meredező tüskékkel — *Ferro Glaucescens*ok — olvasom a melléjük tűzött céduláról, arrébb szétlapított nyúlfülekre emlékeztető formájúak, aztán óriás zöld, tüskés hordók — *echinocactus*ok — hajás buzogányok, amott titánok égnek meredő ujjai, az őshazájukban 30 méter magasságig is megnövő *Carnegie Gigantea*-k, tovább a mamilláriák... És ahogy sétáltam a keskeny ösvényen az asztalok, állványok között, lassan feladtam a próbálkozást, hogy az elém táruló bőséget valahogy meg tudjam fogalmazni.

1. *Ferocactus glaucescens*.
Fotó: Ilonczai Gyöngyi

2. *Echinocereus bristolii* v *pseudopectinatus*.
Fotó: szabó Imre

Növények szeretete

Ez a gazdag gyűjtemény Mészáros Sándor nyugdíjas tulajdona, az ő kiskunlacházi portája rejtegeti a nem mindennapi növény ritkaságokat.

— Hogy is jött létre? — kérdez vissza Mészáros Sándor. A gyerekkori álomból. Mióta az eszemet tudom, az volt a vágyam, hogy növényekkel foglalkozzam. Persze ez valaha elérhetetlen volt számomra, nagyon szegény gyerek voltam, így aztán azt csináltam, hogy kijártam a közeli erdőbe és ott titokban beoltogattam a vadkörtéket, vadalmákat, vadmeggyeket és visszajártam figyelni az eredményt.

— Hogy lett ebből kaktuszgyűjtemény?

— Tulajdonképpen csak azután, hogy 1968-ban nyugdíjba mentem. Kicsit véletlenül. A háború előtt cipész voltam, a felszabadulás után azonban behívtak törzstiszti kiképzésre. Munkámhoz tartozott, hogy sokat jártam a vidéket és egyszer elvetődtem egy kaktuszgyűjtőhöz. Így kezdődött. Tudja, az a véleményem, hogy az embernek eredendően természeti gyökerei vannak, és ha már ennyire kiszakadtunk a környezetünkől, legalább ilyen módon kell, hogy visszacsempésszük magunk köré, megteremtve valamiféle egészséges egyensúlyt. Aztán meg, elég kicsi a lakásom, az udvarom; ez is hozzájárult ahhoz, hogy éppen a kaktuszokat választottam természetpótléknak. Kaktusból ötvenet is el tudok helyezni akkora helyen, ahol egy másik növényből esetleg egy, vagy kettő férne el.

3. *Mammillaria theresae*. Fotó: Szászi R.

— Hogyan alakult, fejlődött a gyűjtemény?

— Először az egészen közönséges fajtákkal, a viszonylag olcsókkal kezdtem, ezekből szereztem hajtásokat, dugványokat, úgy szaporítottam, aztán lassan jöttek a ritkább fajták. Közben beléptem a Kaktuszgyűjtők Országos Egyesületébe is, adunk-veszünk, csereberélünk.

Cserebere

— Mekkora a gyűjteménye?

— Körülbelül 30 ezer darab, 1600 fajtából.

— Nekem úgy tűnik, hogy ez óriási. Vannak ennél gazdagabb magángyűjtemények is?

— Hogyne. Magyarországon csak három, külföldön nagyon sok. Gyűjteményem jó közepes, ami a fajták számát illeti.

— Hány fajta kaktusz létezik?

— Ezt még a szakemberek sem tudják pontosan, állandóan fedeznek fel újakat. Nemrégiben például magyar szakemberek jártak Kubában és nyolc, eddig ismeretlen fajtát találtak.

— Vannak még további tervei?

— Ezt soha nem lehet befejezni. Aki egyszer valami szenvedélyre adta a fejét, mindegy, hogy mit gyűjt, azt a legtökéletesebbre akarja csinálni. Nemcsak gyerekkoromban álmadoztam, még ma is vannak álmaim.

Amikor hozzákezdtem a gyűjtéshez, már akkor mocorgóit bennem, hogy ezt nem csak magamnak csinálom. Érték ez, amit itt lát, nem akarnám eldugni.

Új tervek

— És milyen elképzelései vannak?

— Az egyik valóban csak álom. Felkerestem a tanácselnököt és megkérdeztem, nem tudnának-e valahol a faluban egy nagyobb földterületet adni, ahol népparkot létesíthetnék. Beültetném ritka növény- és fafajtákkal, ingyen megszerezném, meg is tervezném, meg is csinálnám, gondoznám, a telepítésnél, a sétányok, játszótér kialakításában pedig segítene a község társadalmi munkában. Ide terveztem titokban az üvegházat is a kaktuszgyűjteményemnek, egy állandó kiállítást, hadd gyönyörködjenek benne az emberek. Persze beláttam, hogy erre most nincs pénze a tanácsnak, de azért egy kicsit szomorú vagyok. Így hát marad az én saját erőm. Rendbe hozom az udvart, az üvegházat, talán tavaszra készen leszek vele és akkor beszélek az iskola tanáraival, hogy a gyerekeket rendszeresen hozzák el.

— Tehát egy kis házi kiállítás?

— Olyasmi. Hadd ismerjék meg legalább a gyerekek a természetnek ezt a tékozló bőségét, szeressék meg a növényeket, talán egy-kettő kedvet is kap a gyűjtéshez, talán néhányan még segítenek is nekem. Szívesen átadom azt, amit tudok, amit megtanultam.

MINI KAKTUSZKERTEK, ZSEBKAKTUSZOK DIVATJA

[Internetes hír kommentár nélkül]

A rendkívül divatos mini kaktusz- és pozsgáskertek egy darabka sivatag hangulatát hozzák a lakásba, verandára. Nyáron a teraszon, kertben tarthatók. Ha ablakba tartjuk, az ablaküvegek közé telepített minikert kellemes átmenetet képez a kinti természet és a lakásbelső között. Többféle méretű, alakú, színű kaktusz és kaktuszkert közül választhat az érdeklődő. Megvásárolhatók, de magunk is alkothatunk ilyet. Először is sekély konténerre van szükségünk. Anyaga lehet terrakotta. Töltsük föl kaktuszfölddel, esetleg mi magunk állíthatunk elő kaktuszföldet, általános virágföld és homok 1:1 arányú keverésével. Válasszunk számukra napos helyet, tűző napra azonban

csak fokozatos szoktatás után tehetjük. Nyáron 3-4 hetente öntözzük. Az Európa szerte kedvelt zsebkaktusz pedig mi más is lehetne, mint egy mini kaktusz mini konténerben. Ez a legújabb örület: a virtuális kedvencek helyett miniatűr élő növény, miniatűr kapszulában. Hozzá kell tenni, hogy méretei miatt, ez nem az a megjelenés, amely földünk zöldfelületének növeléséhez hozzájárul. Japánból terjedt el. A növénytartó miniatűr kapszula ráerősíthető bármire, legyen az mobil telefon, visszapillantó tükör, kulcskarika, hogy csak néhány lehetőséget említsünk. Mondani sem kell talán, hogy gondozása rendkívül egyszerű. Havonta egyszer a kapszula alját mártsuk vízbe, és ne feledkezzünk meg a fényről sem. Ha mégis megszánjuk őket, egyszerűen ültessük át hagyományos edénybe. A zsebkaktusz pedig a kabala babát helyettesítheti.

ETIMOLÓGIA SZÓTÁR

Pozsgásnövény elnevezések jelentése latin, német és magyar nyelven.
 Etymological dictionary - denotation of the succulent names in Latin, German and Hungarian languages.

P

pseudospinulosus	fascher spinulosus	hamis spinulosus
pseudostuemei	falsche stuemei	hamis stuemei
pseudothelognus	falscher thelogonus	hamis thelogonus
pseudo-udonis	falscher (Teph.) udonis	hamis udonis
pseudoversicolor	falscher wechselfarbiger	hamis változatos
pseudozygocactus	schein-Zygocactus	hamis Zygocactus
psiltacina	papageifarbig	papagájszínű
ptarmica	Nieser verursachend	tüsszentést okozó
pteranthus	flügelblumig	szárnyasvirágú
Pterocactus	flügelkaktus	fügekaktusz
Pterocereus	flügelcereus	füge- (kaktusz) cereus
pterogonus	flügelkantig	szárnyas szélű
puberula, puberulus	schwach flaumhaarig	gyengén pelyhes
pubescens	behart, flumhaarig	szőrös, pelyhes, pelyhes hajú
pubiflora		pelyhes virágú
pubispinus, pubispina	flaumdornige	pelyhes tövises
pudantii	benannt nach dem franz. Gärtner: Pudant	Pudant-féle
pugionacanthus, pugionacantha	dolchstachelig, dolchdornige	törtövisű
puginiformis	dolchförmig	tóralakú
pugionifer, pugionifera	dolchtragende	tört viselő (a tövis)
pujuoatii	benannt nach Herkunft: Pujupat, Peru	Pujupatból való
pulchella, pulchellus	schön, niedlich€	szép, csinos, gyönyörű, helyes
pulchera, pulchra	schöne	szép
pulcherrima, pulcherrimus	schönste	(szép) legszebb
pulleineana	benannt nach Dr. R. H. Pulleine	Pulleine-féle
pulliamata	dunkelhakige	sötét horgú
pullispina	dunkeldornige	sötét tövisű
pulmo	die Lunge	tüdő
pulpa	das Mark	bél (belső része valaminek)
pulquinense, pulquinensis	benannt nach Pulquina, Bol.	Pulquinából való
pulvinatus	gepolsterter	párnás, párnázott
pulviniger, pulvinigera	polsterführend, polstertragende	levélpárnás, vánkos, (párna)viselő

Rajzolta Kiss Orsolya, Eötvös utcai Általános Iskola, Debrecen.